

Židovi u rumunjskom parlamentu

Antisemitizam u Bugarskoj i Turskoj. — Iz Sirije. — Ortodoksnii rabini u Americi za izgradnju Palestine.

IZBORI ZA PARLAMENTAT U RUMUNJSKOJ.

Židovski narodni poslanici.

U izborima za rumunjski parlamentat izabrano je prema dosada poznatim rezultatima pet Židova. Ovi su židovski kandidati izabrani većinom na listinama stranke generala Avarescua, koja daje najviše garancije za pravedno sprovođenje politike opće saradnje svih nacionalnih grupa u Rumunjskoj, a osim toga je poznata kao protivnik antisemitskih organizacija.

Medju izabranim židovskim kandidatima nalazi se kao najjača ličnost dr. Mayer Ebner, sadašnji predsjednik židovske bogoštovne općine u Černovicama i dugogodišnji ojionist. vodja.

Značajna za prilike u Rumunjskoj jest činjenica, da kod izbora za parlamentat redovno pobijedi ona stranka, koja je na vlasti. Takav je bio slučaj kod prethodnjih izbora, kad je liberalna stranka, koja je provodila izbore od neko 10 poslanika, narasla na preko 200. Sada je i stranka inače veoma popularnoga i korektnoga generala Avarescua narasla od veoma malenoga broja poslanika na stranku, koja će u novom parlamentu imati 278 poslanika.

Antisemitska stranka Cuze dobila je devet mandata. Ta je stranka agitovala u izbornoj kampanji s ovim programom: 1. Izbacivanje Židova iz vojske i upotreba židovskih vojnika za gradnju cesta. 2. Židovi se imaju protjerati iz sela. 3. Židovskim posjednicima imade se oduzeti zemljišni posjed i predati seljacima. 4. Imade se eksproprijirati židovski šumski posjed. 5. Rumunjske se škole imaju očistiti od židovskih učitelja i učenika. 6. Židovskim se stanovnicima imaju oduzeti kuće, koje posjeduju. 7. Iz zemlje se imaju protjerati svi Židovi, koji su se uselili nakon 1914. godine.

PROPAGANDA ZA BOJKOT ŽIDOVU U BUGARSKOJ.

Sofija, 31. maja (JTA). Židovski Konsistorij, koji u sebi udružuje sve židovske općine u Bugarskoj, protestovao je kod vlade protiv propagande za bojkotiranje Židova, koju vodi antisemitska družba »Rodna Saščita«. Konzistorij je tražio od vlade da poduzme mјere protiv propagande, koja poplavljuje zemlju huckaškim proklamacijama. Vlada je obećala, da će ove stvari ispitati i da će poduzeti potrebne mјere. Vodeću ulogu u ovoj propagandi vrše reakcionarni rусki emigranti.

ANTISEMITIZAM U TURSKOJ.

Protužidovski prijedlozi antisemita u turskom parlamentu. — Turški ministar financija odbija ovakove prijedloge.

Carigrad, 2. juna (JTA). Za vrijeme débate o budžetu ministarstva trgovine u Narodnoj skupštini u Angori, pokušala su dva člana parlamenta, da prodru s antisemitskim prijedlogom, koji se sastojao u tome, da se Židovima u Turskoj oduzmu njihova poduzeća i nacionaliziraju. Taj su prijedlog predlažeći motivirali time, što su Židovi po njihovom mišljenju krivi gospodarskim nevoljama u Turskoj, a naročito padanju turske valute. Predlažeći Atali Bej rekao je medju ostalim: »Ne provedemo li odmah konzervativnu protužidovsku politiku, bit ćemo doskora ondje, gdje je danas Madjarska«.

Ministar financija odgovorio je ovako na taj prijedlog: »Gospodarsko takmičenje mora biti slobodno. Svaki daje gospodarskom životu najbolje što može. Zakon štiti svakoga, a ne protežira nikoga. Ako Židovi bolje uspijevaju u gospodarskom životu, postizavaju to zbog toga, što su sposponzor i aktivniji. Mi možemo samo jedno da činimo: povoditi se za njima i ne raditi manje od njih.«

ŽIDOVSKI KLUB U POLJSKOM SEJMU GLAŠOVAO ZA PILSUDSKOGA.

U izboru predsjednika poljske republike glasovao je židovski parlamentarni klub u Sejmu za maršala Pilsudskoga, a kod ponovnog glasanja, budući da Pilsudski nije primio izbor, glasovao je za kandidata kojeg je predložio Pilsudski, g. Mošickog.

DRŽAVNO UREDJENJE U SIRIJI.

Put k samostalnosti?

Bajrut (JTA). Nedavno je uz pristanak francuske vlade konstituirana nacionalna vlada u Siriji objavila program o državnom uredjenju Sirije i o uredjenju internacionalnih odnosa, a naročito odnosa prema Francuskoj, današnjoj mandatarnoj vlasti u Siriji. Prema tom programu ima da se stvari sirske parlamentat, koji bi bio suveren. Francuski mandat nad Sirijom imao bi da se dokine, a na mjesto mandata došao bi posebni ugovor između Sirije i Francuske (slično kao što je uredjen odnos između Iraka i Velike Britanije). Sirija bi imala da dobije posebnu zlatnu valutu. U programu je predviđena i opća amnestija svilu, koji su učestvovali u ustancima protiv Francuske kao mandatarne vlasti.

Ovaj je program sastavljen uz odobrenje francuskog guvernera za Siriju Henry de Jouvenela.

UNIJA ORTODOKSNIH RABINA U AMERICI ZA IZGRADNJU PALESTINE.

Nedavno se održala u New Yorku godišnja konferencija Unije Ortodoksnih Rabina, koja je svojevremeno bila toliko bojovno istupila proti rabinu dr. Stephen S. Wise-a. Konferencija je prihvatala rezoluciju, u kojoj se pozivaju svi članovi Unije da svim sredstvima i do krajnjih granica poštovnosti pomazu izgradnju židovske narodne domaje u Palestini.

PROVEDBA SOSKINOVOGA PLANA INTENZIVNOGA GOSPODARSTVA.

Jerusalem, 30. maja (JTA). Dr. Soskin će doskora započeti s provedbom svojega plana intenzivnoga gospodarstva na zemljištu koje zaprema površinu od 2500 dunama. Ovo se zemljište nalazi u blizini Hajfe.

Za koji dan započet će naseljivanje kolonista, koji će obradjavati to zemljište. Druga Soskinova kolonija uredit će se doskora u Kabari, jer su radovi oko isušenja močvara, koje obavlja Rothschildovo društvo »Palestine Jewish Colonisation Association«, već gotovo dovršeni.

PROGRAM PALESTINE ECONOMIC CORPORATION.

New York, 30. maja (JTA). Gosp. Bernard Flexner, predsjednik društva Palestine Economic Corporation, koja imade da investira svoj kapital u Palestini informira je izvjetstielja Jevrejske Telegrafske Agencije o budućem radnom programu korporacije. Korporacija je zaključila, da učestvuje u Rutenbergovom preduzeću za elektrifikaciju Palestine s kapitalom od 150.000 funti. Nadalje će se korporacija staviti na raspoloženje Centralnoj Kooperativnoj Banci u Jerusolimu 100.000 funti za dugoročne kredite poljoprivrednim i drugim grupama.

TESTAMENAT OSKARA STRAUSSA.

Javili smo ranije, da je u New Yorku umro veliki filantrop i prijatelj izgradnje židovske narodne domaje u Palestini Mr. Oskar Strauss, koji je bio svojevremeno američki poslanik u Carigradu i židovski ministar u Americi. Pred sudom je ovih dana otvoren testament pokojnikov. U tom testamentu naredjuje Oskar Strauss, da se čitava njegova veoma velika i bogata knjižnica imade poslati Sveučilišnoj i Narodnoj Biblioteci u Jerusolimu.

Troškovi prevoza knjižnice u Jerusolim imaju se namiriti iz ostavštine. Nadalje je preminuli Oskar Strauss ostavio 10 hiljada dolara udruženim židovskim dobrotvornim institucijama u New Yorku i 10.000 Drospsy Colege-u u Filadelfiji.

UDOVICA MAKSA NORDAU A NJENA KĆERKA U EMEK JEZREELU.

Jerusalem, 2. juna (PC). Uдовica Maksa Nordaua i njena kćerka proputovaše ovih dana sav Emek. Na koncu toga puta rekla je gdje Nordau, da ukratko iskaže svoj dogaj: »Nijesam iznenadjena, ali nijesam ništa manje ushićena onim što sam vidjela«. Naročito su se gdje Nordau dojmile škole i uredbe za djecu u kooperativnim naseljima, jer te institucije olakšavaju majkama, da rade zajedno s muževima na polju i u gospodarstvu.

TALIJANSKI NASLJEDNIK PRIJESTOLJA DOĆI ĆE U PALESTINU.

Rim, 1. juna (JTA). Službeno se javlja, da će talijanski nasljednik prijestolja princ Umberto u novembru ove godine posjetiti Palestinu. Princ Umberto putovat će na jednoj talijanskoj ratnoj ladji. Posjeta će imati službeni karakter.

HAKOAH POBJEDUJE NEW YORK GIANTS.

I PHILADELPHIU.

Pobjedom 2:1 revanžira se Hakoah za raniji poraz. — Konac turneje.

Dne 30. maja odigrao je Hakoah revanš utakmicu protiv odlične momčadi »New York Giants«, kojoj je ranije podlegao zbog izmorenosti i blesure igrača. U ovoj je utakmici Hakoah razvio najlepšu igru u čitavoj turneji. Prvi gol za Hakoah postignuo je Eisenhofer. Kratko vrijemeiza toga izjednačuje Giants. Poluvrijeme svršava sa 1:1. Nakon pauze zabija Schönfeld drugi goal za Hakoah. U igri su se naročito istakli Gold i Eisenhofer.

Utakmici prisustvovahu nadbiskup New Yorka Manning i austrijski generalni konzul. Obojica su pozdravili Hakoah naročitim govorima. Primici od utakmice pripali su napolu fondu za pomoć židovskim žrtvama rata u Istočnoj Evropi, a napola fondu za gradnju Saint Johns katedrale u New Yorku.

Na zadnjoj utakmici pobedio je »Hakoah« uz silno određenje gledalaca koji prof. klub »Philadelphia« rezultatom 3:0.

Hakoah je otišao iz New Yorka 2. juna parobromom »Bengarija«, pa će po svoj prilici stići u Beč 10. juna. »Wiener Morgenzeitung« javlja, da je gotovo osigurana ponovna turneja Hakoaha u Americi u godini 1927. Program te turneje predviđa utakmice na Kubi, u Kaliforniji i u New Yorku.

Političko stanje u Palestini

Gospodarska i politička situacija. — Pučanstvo i vlada. — Pokret združivanja arapskih stranaka u Palestini i Židovi. (O našeg redovitog palestinskog izvještajstva.)

Jerusalem, 26. maja 1926.

Još se uvijek nalazimo u Palestini u periodu stagnacije, što se gospodarstva tiče. Prestala se doduše spominjati riječ »kriza«, koja se još pred nekoliko mjeseci najvolila upotrebljavati za označivanje stanja. Tome je danas tako zbog priviknuća prilikama a možda i zbog toga, što je val depresije predugačak, a da bi se mogao okarakterisati ovakvom riječi, koja označuje zapravo nešto momentano. Razne mјere odgovornih instancija i neobična izdržljivost pogodjenih dijelova palestinskoga židovskoga pučanstva pomogli su da se stanje, koje se je jedva moglo podnijeti, ipak podnosi. Loša gospodarska situacija činila se zbog nepovoljnih političkih prilikama, koje su joj se bile pridružile, još opasnjom. Već se odavnina u javnosti i u štampi nisu čule tolike žalbe, pritužbe kao za posljednjih mjeseci. Grješke vlade, prije svega u pitanju vojnih jedinica za obranu zemlje, dale su tome povoda. Al momentano teško stanje bilo je nadasve povoljno tlo za sve te proteste i zahtjeve. U vrijeme, kad rad normalno teče, kad se osjeća vlastita snaga i opaža njenja djetotvornost, svatko je daleko manje raspoložen, da se bavi propusima drugih. Rad apsorbira i zadovoljuje interes, pa se ne polaze tolike važnost na pomoć izvana — jer nije toliko potrebna. Ali za posljednjih mjeseci, kad je Štav proživljavao tešku borbu i kad nije iz galute dobivao potrebnu pomoć, taj je Štav više nego prije mogao da vidi i zaista vidio, uz koje je teške okolnosti vršio svoj rad u mandatarnoj zemlji i kako vlada nije prstom makla, da mu pomognе. Koliko je napora stoji Židove rješenje problema nezaposlenosti i kako bi lako vlada javnim radovima mogla stvar u najmanju ruku djelomično popraviti. Nije dakle čudo, da je palestinska židovska štampa puna žalbi protiv vlade i zahtjevanja.

Coviek bi logično morao pomisliti, da vlada, koju Židovi u posljednje vrijeme toliko oštro kritikuju, uživa kao ekvivalent simpatije i priznanje drugoga dijela pučanstva. A fakat je upravo protivno. Kad je novi Vrhovni Komesar maršal lord Plumer preuzeo svoju službu, mislili su ekstremni nacionalisti među palestinskim Arapima, da je kuchnuo njihov čas. Zamjena ranijega židovskoga Vrhovnoga Komesara generalom, koji nije bio sumnjičiv zbog ikakove sklonosti cijonizmu, činila se aktom naročite naklonosti nežidovskom pučanstvu. I šovistički arapski elementi pod vodstvom Kazim paše dade se odmah na rad i uručiše novom Vrhovnom Komesaru one poznate memorandume, s kojima ipak nijesu uspjeli. A onda se je dalje čekalo. Ta treba da nastupi neka promjena u palestinskoj politici! I faktično se, prije svega po mišljenju Židova, pokazala u tome, da je zavladala neka pasivna rezistencija, koja nam je otečala život i rad u Zemlji. Ali za Arape, bolje reći za onaj njihov dio, koji si je stavio ciljem da pobiju cijonizam, nije to znalo ništa. Jedva im je i doprlo do svijesti, da se, u glavnom, i ne radi o pozitivnim činima, nego o propusima administracije.

Sad je zanimljivo promotriti, kakve je puteve potražila borbenost Arapa. Protiv Vrhovnoga Komesara nije se moglo mnogo da kaže, a još se manje moglo da učini. Bilo je jasno, a i arapska je štampa to izričito naglasila, da njegova glavna zadaća nije u nutarnjoj administraciji Zemlje. U posljednje vrijeme obratio se arapski front protiv glavnoga sekretara palestinske vlade Colonel Symesa. Napadaj je započeo arapski list u Jafi, »Falestin« oštrim člankom, u kojemu se kao naiveći grijeh Symesa spominje njegova sklonost cijonizmu. Njegovo imenovanje po sir Herbert Samuelu i činjenica, da prima zastupnike cijonističkih institucija, da se s njima posavjetuje, služe kao dokazi. Ovaj napadaj na Symesa, tko prije njegova odlaska u inozemstvo da prisustvuje sjednicama Mandatarne Komisije kao izvjetstiel palestinske vlade, dolazi neposredno nakon toga, što se, izuzevši neke manje važne slučajevne, nije u Zemlji zamjećivala nijedna oštira akcija protiv cijonističkoga rada. Za posljednjih se dviju godina naprotiv činilo, da su Arapi osim nekih malenih ekstremnih grupa, počeli da se ako ne sprijateljuju a ono pomjeruju sa židovskom migracijom i djelatnošću.

Arapski je svijet u Palestini bio u posljednje vrijeme zauzet pokušajem, da se izmire i sporazume tri palestinske arapske stranke. Ovakav pokušaj, koji je ovaj puta inicijirao Egipćanin Ahmed Sakhi paša, dosada se uvijek razbijao na tome, što »arapska egzekutiva« (vodstvo muslimansko-hrišćanskoga kluba, kojemu je na čelu Musa Kazim paša) nije htjela da se odrekne svoje diktatorske prednosti. Druge dvije stranke, »Nacionalna stranka« i »Stranka Fehala« mogle su da pristanu na izbore za arapski palestinski kongres samo pod uvjetom, da se garantuju demokratski izbori u potpunom smislu te riječi. Konferencija koju je u Jerusalimu sazvao Ahmed Sakhi paša, a koja je pod ostalog imala da odluci o sazivu palestinskoga arapskoga kongresa, postigla je do neke mјere potrebiti sporazum. Niže doduše izabrana naročita izbora komisija, nego

je saziv kongresa prepusten Musi Kazim paši. Skupni dogaj konferencije i l'čnost Ahmed Sakhi paše ukazuju, da je ovoga puta ipak postignut znatan napredak na putu do sporazuma između palestinskih Arapa. Židovska štampa u zemlji ocjenjuje značaj i važnost konferencije s toga gledišta, a i arapska delegacija za kalifatski kongres u Kairu izjavila se povoljno o konferenciji.

Imade ljudi u Palestini, koji se zabrinjuju zbog pokreta za sporazum među palestinskim Arapima. Boje se, da bi zbog toga združenja očekali napadaji protiv našega kolonizacionoga rada u Zemlji, protiv imigracije, protiv kupovanja zemljišta, protiv raznih mjera potrebnih nam za razvitak izgradnje. Ponajprije mora da nam bude jasno, da, kad bi tome i bilo tako, te se ovaj pokret za združenje palestinskih Arapa ne bi očitao korisno po nas, da mi a la longe protiv toga ne bismo mogli ništa učiniti. Ovaj proces mora doći, čim se palestinski Arapi razvijaju, a mi danomice doprinimo našim kulturnim radom u Zemlji tamo njegovom na-prednjem razvijku (znamo li to i hoćemo li ne). Može da bude istina, da će novo združivanje trebati mnogo vremena, da se konačno sproveđe i da će rascjepkanost trajati još dugo. Jer sporazum, koji je postignut na spomenutoj konferenciji, nije drugo no početak, koji se tek imade da afirmira i koji može da se kod prvih razmimoilaženja razbije. Ali ovaj je proces samo pitanje vremena. I bez obzira na to, da protiv toga razvijku ne možemo ništa učiniti, kako bi to nešto od nas ipak htjeli, možemo se od tog zdržanja arapskih stranaka nadati i mnogočem dobrom.

Danas još nema javnoga mišljenja palestinskih Arapa. Kad on, koji vode narodne poslove, sveudili naglašavaju, da govore u imenu »čitave nacije«, čine ovo iz posve jednostavnoga razloga, jer stvar nije sama po sebi toliko razumljiva, a da ne bi trebali istaći, da je »sva nacija« iz njih. Velik dio palestinskih Arapa danas ili uopće nema svoje političko mišljenje ili jednostavno preuzima naziranje vodenih grupa. Združenje struja, dalo bi pokretu više snaga, koje bi i osim današnjih aktivnih osoba, koje su protiv cijonizma, moglo da uzdignu na površinu i druga shvatljana, a možda bi dovele do nekoga širega prosvjećivanja masa. Time bi se omogućilo, da bi pored glasa arapske egzekutive i druge grupe došle do rječi, da bi se konačno izgradilo javno narodno mišljenje, a mi bismo time dobili podesnu bazu za pregovore. I Ahmed Sakhi paša drži prema izvještajima u štampi, da palestinski Židove treba da pozdrave pokret za združivanjem arapskih stranaka, jer se većna Arapa na kraju ne će moći oteti spoznaji, da je izgradnja Zemlje po Židovima ujedno blagoslovna i za Arape.

Jedno je, jasno, pretpostavka za to, da eventualno stvaranje arapskoga kongresa bude korisno po Židove: da ga mi uzmijemo i skoristiti. Ne ćemo opet započeti kritikom, da u nas nema sistematske politike za sporazumijevanje s Arapima. Jamačno nije dostajalo, da je ovaj ili onaj novinar i privatnik razgovarao sa Sakhi pašom, kad je boravio u Zemlji, umjesto da se zgoda upotrijebila kako valja. Ali je isključeno, da će se zbiljenje s Arapima postići time, što će oni vidjeti, da im ne donosimo štete nego koristi. — Treba im to reći i dokazati. Memorandum, koji su Arapi ove godine predali Mandatarnoj Komisiji, umjereni je od ranijih, a i u Zemlji se čini, da smo došli u mirniji period. A međutim su uzrasle snage, koje su podesne za ovakav rad. Imade danas već oveći broj ljudi u Zemlji, koji govore arapski, a time su prekoračili najviši preponi, koji nastaju od našega susjednoga naroda. Manjka nam uistinu podesna instance za te svrhe. Ona mora da se stvari, ako ne ćemo da doživimo nemila iznenadjenja.

Gerda Arlosoroff-Goldberg.

POŠUMLJIVANJE ZEMLJIŠTA U NURISU.

Jerusolim, 2. juna (PC). Kad je Keren Kajemet godine 1921. kupio velika područja zemljišta u Nurisu, (usred Emek Jezreela) a podno Gilboe gore bilo je na čitavom tom području svega jedno šumsko drvo i dvije voćke. Od toga vremena zasadjeno je mnogo drveća i sada ima u Nurisu 167 hiljada mlađih šumskih stabala i 71 hiljadu 200 voćaka.

KONFERENCIJA LIBERALNIH ŽIDOVА.

11. i 12. jula u Londonu.

London, 27. maja (JTA). Dovršene su pripreme za interitorijalnu konferenciju liberalnih Židova. Konferencija će se održati dne 11. i 12. jula u zgradi Liberalne Sinagoge u Londonu. Ovo će biti prva konferencija liberalaca na interitorijalnoj osnovici. Nekoliko referata bit će posvećeno osnovkama liberalnih teza i njihovom produbljenju.

KONFERENCIJA ENGLSKEH CIJONISTA.

23. maja otvorena je u Leedu 27. godišnja konferencija engleskih cijonista, kojoj je dr. Weizmann uputio naročito pismo, u kojem ističe ozbiljinost časa i zadatke engleskih cijonista. Verificirano je nešto oko 200 delegata. Konferenciji je predsedao Mr. Phillip Guedalla, predsjednik Cijonističke Federacije u Engleskoj. Konferenciji su poslali pozdravna pisma i sir Alfred Mond, sir Wyndham Deeds, dr. Berthold Feiwel, Njemačka Cijonistička Organizacija, Cijonistička Federacija u Južnoj Africi itd.

SPECTRUM d. d.
Ing. Kopista, Dubsky i Krstić

Tvornice ogledala i brusione stakla

ZAGREB

BEOGRAD

OSIJEK

Kukovićeva ul. 23.

Banatska ul. 2.

Desatična ul. 39.

SALON „EMA“
češljaonica za dame
Zagreb. Ilica 12.

LJUBLJANA VII.
Medvedova u. 38.

Zrcalno staklo - Portalno staklo - Mašinsko staklo 5-6mm. **Ogledala** u svim veličinama i oblicima - **Brušene ploče** - Uvinute ploče - Ustakljivanje u mjeri - Fina ogledala.

Atentat na Petljuru

Tko je atentator Samuel Schwarzbart?

Paris (JTA). O atentatoru na Simona Petljuru, koga je iz krvavih nacionalnih borba u Ukrajini, Samuel Schwarzbart doznaže Jevrejska Telegrafnska Agencija interesante podatke. Rodjen je 1888. u jednom selu kraj Smiljeva, u svojoj mladosti je izučio urarski занат. Ustvario je marljivo radio, da se što svestranije naobrazi. Kasnije je iselio u Francusku, gdje je stekao i podanstvo. Na početku rata stupio je kao francuski državljanin u francusku vojsku. U borbama se odlikovao osobitom hrabrošću, pa je bio odlikovan raznim višim odlikovanjima. Nakon rata pošao je kao mač s jednom francuskom vojnom komisijom ponajprije u Parograd, pa u Moskvu i Odesu. Bio je svjedokom krvavog pogroma Petljurinih bandi i vojske carističkoga generala Denjikina. Roditelji i gotovo sva braća postradaše mu se u tom pogromu. Zaklašte ih. Ogorčen stupio je u crvene čete boljševika, da se boriti protiv Petljure i Denjikina. Svuda je načinio na krvave tragedije groznoga pokolja Židova, pa se zakleio da će osvetiti ovu krv i ubiti Petljuru, kojeg je držao glavnim krivcem pogroma. Nije odobravao boljševičke metode, pa se doskor u Francusku, gdje je nakon kratkog vremena osnovao »Savez židovskih ratnika«, kojemu je bio prvi predsjednik. Živio je dalje od svoga urarskoga zanata, prehranjujući skromno sebe i svoju ženu.

Već od mlađih dana bavio se mnogo literaturom, a i sam je pisao. Izdao je pod pseudonimom »Baal haloimose« (Sanjar) svesku pjesama: »Snovi i zbilja« i »Fun Tifen« (Iz dubina), kasnije je izdao i svoje dnevničke pisane u vremenu između godine 1917. i 1919.

U Parizu je dugo tražio Petljuru. Njegovu je fizičionu upamtio sa raznih slika. Sreo ga je počesto sa ženom i djetetom, pa nije htio da puca. Konačno ga je 25. maja u 2. četvrt sata poslije podne susreo u jednoj ulici Quartier Latin-a i ovdje, kako smo već javili, izvršio svoj zavjet. Nije pokušao da bježi. Uzviknuo je: »Kaznio sam ubojicu, koji je dosada bio nekažnjen« i predao se stražarima, koji su ga dotrčali čuvši prasak samokresa.

Zemaljska Šekelska Komisija S. C. u Kralj. SHS.

Smrt Vazsonyi-a

U subotu, dne 29. maja umro je uslijed klijenuti srca član madjarskoga parlementa i bivši madjarski ministar pravde Vilmoš Vazsonyi u jednom sanatoriju u Badenu kraj Beča, gdje je okružen svojom porodicom i svojim priateljima lječio bolest srca, koja se u posljednje vrijeme znatno pogoršala zbog borbe s podmuklim antisemitskim protivnicima. Bio je jedva dostigao 58 godinu života.

Pokojni je Vazsonyi prototip jednoga karakternog asimilovanog Židova, koji je sve svoje energije i vrijednote posvetio zemlji, u kojoj se rodio i u kojoj je živio, a da na koncu bude napadnut od plaćenih hortijevskih atentatora, mučen i progoljen podmuklom rabotom same vlade i njenoga predsjednika. Vazsonyi je sin jednoga židovskog učitelja, koji se zvao Weisfeld. Talentirani mladić zarana je pokazao madjarskom svijetu svoju duhovnu snagu. Svršio je pravo i bio odvjetnik u Budimpešti. Ušavši u politički život napredovao je zbog vanrednih intelektualnih osobina. Komunalnoj politici u Budimpešti dao je vrijednih poticaja i osnova. On je bio madjarske demokratske stranke. U parlamentu ga je već decenijama birala židovska četvrt u Budimpešti, pa se zbog toga Vazsonya općeno držalo predstavnikom madjarskih Židova. Odbio je, da za volju karijere napusti židovsku vjeru. On je prva osoba, koja je dobila titulu »tajnoga savjetnika« uz prisegu izrečenu drugačije nego po formuli za članove katoličke vjere. Dugo je vremena bio neprestan u opoziciji. Zbog svoga bogatoga znanja i političkog renomea, konačno je ušao i u vladu. U kabinetu grofa Morica Esterhazy-a bio je ministar pravde.

Protiv Horthyevog režima bio je Vazsonyi u oštroti opozicije, ali se ipak nije upuštao u suviše riskantne gestove, kad je trebalo obarati vladu. Inače je bio najbolji debater u parlamentu. Vlada grofa Bethlena nastojala je, da mu pobaca što više klipova pod noge i nije prezala ni pred čime. Bolest se pogoršala i smrt mu je prekinula život u naponu zrele muževne snage.

U posljednje se vrijeme Vazsonyi interesovao za izgradnju Palestine, ali u svojoj okolini nije mogao da djeluje u tom smjeru. Tragika Vazsonyi-a jest u tome, što nije bio pripušten, da Madjarskoj dade ono, što je želio i što bi mogao da joj dade. Sva njegova vrijedna snaga nije rodila plodom vječne vrijednosti. On je izgubljeni jedinica židovstva, poput svih koji drže židovstvo jednostavnom vjeroispovijesti i hoće da služe onima, koji se od toga brane. U historiji madjarskoga naroda nije urezao duboke brazde i pored golemoga patriotskoga i bogate duševnosti, a njegova orientacija prema židovstvu isključivala je svaki ozbiljniji i presadniji rad na području ove njegove iskonske zajednice.

M.

ŽIDOVI U KAVKAZU.

Moskva, 1. juna (JTA). Povodom konferencije kavkaskih židovskih gorana, koja se sada održaje u Galčiku, u Kavkazu danose moskovski listovi ove interesante podatke o tim Židovima:

U svemu imade na sjevernom Kavkazu 10.000 židovskih gorana. Ranije su se bavili sadjenjem duhana, voćarstvom, djelomično vinogradarstvom i stočarstvom. Zbog progona sa strane carističkih činovnika, a kasnije zbog terora za režima generala Denjikina bili su prinuždeni, da napuste ova svoja zanimanja. Sela im opustošile, a oni sami u manjim i većim grupama raštrkaše se po svem Kavkazu. Sada se bave isključivo obrtom, ali kao neizobraženi obrtnici ne zaradjuju koliko trebaju za život. 90 posto od njih živi u vanrednom siromaštvu. Naročito je nesnosno stanje žena, medju kojima je veoma raširena epilepsija. Medju židovskim goranima postoji jača želja da se vrati zemljotradnji. Postoji plan, da se naselite području Saalska.

50 GODIŠNICA dra. HUGO SCHACHTELA.

Dr. Hugo Hillel Schachtel poznati publicista i cijonistički radnik u Njemačkoj slavi ovih dana svoju 50. godišnjicu. Već u svojoj mladosti angažovao se dr. Schachtel za cijonistički pokret. Bio je delegatom gotovo na svim cijonističkim kongresima. Kroz nekoliko godina bio je predsjednik cijonističkoga udruženja u Breslavi, a kasnije je izabran začasnim članom toga udruženja. On je saradnik vodećih listova u cijonističkoj štampi. Napisao je odlični priručnik »Palästin-Merkbuch«. Sada je dr. Hugo Schachtel član centralnoga komiteja Njemačke Cijonističke Organizacije i član općinskog vijeća u Breslavi.

SPECTRUM d. d.
Ing. Kopista, Dubsky i Krstić

Tvornice ogledala i brusione stakla

ZAGREB

BEOGRAD

OSIJEK

Kukovićeva ul. 23.

Banatska ul. 2.

Desatična ul. 39.

Preštampavati u cijelosti ili u odlomcima smije se samo uz dopuštenje uredništva „Židova“.

Iz Egipta

Židovi u Egiptu. — „Sefardsko pitanje“. — Egipat i Palestina. — Kalifatski kongres.

Od našeg redovitog dopisnika za Blizi Istok.

h. Kairo, koncem maja.

Iza vrućega dana, koji ne sjeća na evropski maj, svrača se umorni Kairo pod piramide na rubu pustinje, koja se brzo odladi. Više nema turista; ne čuje se ni »beautiful«, ni »kolossal«. Sami smo. Mjesecina, sfinga i piramide: sve jeđak poznato. Ipak veliko, čudnovato, neobično.

Dirnem kamen. To je dakle ona ista pećina . . . Dor hamidbar. Pokoljenje pustinje. Kovano pod bićem faraona u Egiptu, prekovano strijelom Sinaja u pustinji. Egipat, koljevka naše istorije. Taj dor hamidbar nije mogao da ima ropsku dušu. Gošen je rodio Mojsiju, stvorio narod, misao čovječanstva. Robovalo je samo tijelo.

Dvije hiljade godina iz tog, živi u istome Egiptu Filon Aleksandrijski. Da spoji židovsku misao s grčkom.

Dalnjih hiljadu godina, pod plemenitom vladom sultana Salah El Dina, boravi u Egiptu Majmonid. Zvali su ga »drugi Mojsija«. — Od njega nas dijeli opet deset stoljeća. Kakovo je egipatsko židovstvo danas?

Od sveukupnih 60 hiljada, većina je »autohton«. Sjedam se, da me je već davno netko od londonske centrale tješio: »Sefardsko pitanje imade i drugdje«, na pr. u Egiptu. Ali kod nedavnih izbora u židovsku općinu u Aleksandriji, uspijele je cionistima, da po prvi puta stave u vijeće i jednoga Aškenaza. Sefardski prijatelji me uvjeravaju, da je to bila ostra kušnja za cijonističkih braća. Ali to pitanje nije akutno. Egipat je miran, ravnodušan. Možda i odiše optimizam. Što bi se kod nas zvalo »Notabelnwirtschaft«. Na čelu stoje familije baruna Menaše i Katani paše. Lijepe prostore cijon. organizacije, škole, hram itd., sve sazданo od židovske plutokracije. Weizmanna ide velika zasluga, da je predobio te porodice, koje i u egipatskoj politici i gospodarstvu zauzimaju odlično mjesto. Posvuda se osjeća blizina Erec Jisraela. Štampa donosi izvještaje o židovskoj Palestini kao svakidašnje novosti iz susjedne zemlje. U nas se u nežidovskoj novini osjeća vijest iz Palestine eksotičnom. Ovdje je naravna. U knjižarama mnogo literature o Palestini, ilustracije u tjednicima. Svatko znade za Tel Aviv, za Rutenberga, za Emek.

* Pred kratko je vijeme stigla u zemlju delegacija egzistente Sefardskoga Saveza pod vodstvom svoga predsjednika Picciotta, da stvari zemaljski Savez u Egiptu. Picciotto je u ostuljem članku u »Aureo« razložio ciljeve Saveza. Izgleda, da su Menaše i još nekolicina interesovani na terenima oko Haje. Zanimivo je pri tom držanje jedinoga cijonističkoga lista u Egiptu »Aureo«. Njen vlasnik i glavni urednik je fanatički cijonista Herzlove garde Lucien Sciuto, prema tome je »Aureo« neoficijelna i često oštro opozicionalna protiv lokalnih cijonističkih institucija. Sciuto mi reče: »I kod vas u Jugoslaviji nema više od 60.000 Židova, a koje li razlike u prisnosti za Keren Kajemet! Ovdašnji Židovi iznose cijonizam samo kod prilika, kao prenos Nordauovih kosti, sa svečanstima i gorovima u Aleksandriji. Ja mu nisam spomenio, da je zato u nas Keren Hajesod posvema zatajio. . . »Aureo« donosi u svakom broju pod posebnom rubrikom »Kako se drugdje daje« izvještaje KH-a i KKL-a iz cijonističkoga svijeta. »Ali bez očekivanoga uspjeha«, kaže Sciuto.

U Egiptu po prvi put vidim potvrđeno cijonističko naziranje o rezultatima normalizovanoga narodnoga života u vlastitoj zemlji. Učinak je nesumnjivo dobar. Za dvadeset, pedeset godina, osjećat ćemo to i u Evropi.

Cijonizam je ovde duduše nešto mlak. Keren Kajemet i Hajesod ne zadovoljavaju, ijsarska akcija nije našla pravoga odziva. Ipak ispunja egipatsko židovstvo sa stanovitim taktom zadaću, koja mu je dana u toj važnoj arapskoj zemlji pred vratima Palestine. Istina je, da to i Egipat sam olakšava. Tako daleko, da se počeće palestinski Arapi bune protiv svoje egipatske braće, radi odviše velikoga razumijevanja cijonističkih težnja. Nedavni posjet egipatskih učitelja hebrejskim školama u Palestini nije bio tek izlet preko granice. Podsekretar egipatskog ministarstva nastave Rušdi Bey spomenuo je u svome oprosnome govoru u Jerusolimu zajedničku povijest židovskoga i egipatskoga naroda u budućnosti. Čitava egipatska štampa je donosila simpatične prikaze toga putovanja. Javno mišljenje nam u taj čas nije nesklono. Prošicanjem za budućnost ne bih se rado pozabavio, ali sigurno će držanje Egipta u mnogome ovisiti o nama, odnosno o egipatskim Židovima.

Važnost Egipta u arapskome svijetu je očita. Izgleda, da se u taj čas vodi borba za hegemoniju medju Arapima između Egipta i Hedžasa, čiji se kralj Ibn Saud koristi posjedom svete Meke. Netom završeni Kongres Kalifata svjedoči o tome.

Taj kongres je trebao da dade Islamu kalifa. Kako je poznato, svrhnula je turska republika sultana i time ujedno kalifa, dok se prijašnji kralj Hedžasa proklamovao kalifom. Time je Turska »odijelila državu od crkve«, a Muslimani su imali u isti čas dva kalifa. Huseina i prijašnjega sultana odnosno njegove nasljednike, koji ne će da se odreknu kalifata. Ali na kalifat aspirira i egipatska dinastija jednako kao i vahabitska Ibn Sauda. Uz takove je prilike bilo unaprijed jasno, da kongres, koji se sastaje u Kairu ne će uspjeti. Dok su Sirija, Mezopotamija, jedan dio Indije, Tunis, Palestina, Java, Južna Afrika, poslala svoje delegate, nisu bile zastupane Turska, Sudan, Afganistan, Perzija, veći dio Indije i Hedžasa. (Kako je poznato, jugoslavenska vlada nije dopustila učešće na kongresu sarajevskome reis-el-ulemi). Kongres je prema tome već započeo pod predsjedanjem rektora univerze Alhazara uz promijenjen dnevni red. Namjesto zamišljenoga izbora, nastalo je prije svega pitanje, može li se taj izbor uopće provesti.

Odmah nakon otvorenja kongresa po rektoru Fadli El Gizar zahtijevahu zastupnici Sirije i Palestine da se čita njihov izvještaj o obim zemljama, uperen protiv Francuske i Engleske (odnosno Balfourove deklaracije). To je prouzročilo veliko komesanje i prekid sjednice, jer prezidij nije htio da dopusti diskusiju o političkim pitanjima.

Sjednice pojedinih odbora, koje su slijedile iza toga, uspjele su, da uspostave mir. Ipak su se na drugom, vrlo burnom zasjedanju zapazile protivstotine između egipatske struje, koja je diktatorski upravljala vjećanstvima i sirsko-palestinske i dijelom hedžaske, koja nije htjela da se podvrgne. Egipatski ulemi moradoše uvidjeti, da se u taj čas nije dalо ništa postići. I tako se završio kongres na svome trećem zasjedanju proklamacijom na muslimanski svijet, u kojoj se naglašava

potreba izbora kalifa, koja ali u taj čas nije moguća. Kongres će se do godine opet sastati, a u medjuvremenu će se posvuda sastati zemaljska i lokalna vijeća, da se uspostavi jednodušno mišljenje čitavoga Islama, koje će biti snažno, da izabere zajedničkoga kalifa.

Dojam, što ga ostavlja taj kongres, je nejasan i rastrgan. Veliki dio muslimanskih zemalja nije uopće prisustvovao, jer je postojala bojazan, da je mjesto sastanka — o Engleskoj ovisni Egipt — nezgodno. U isti čas saziva Ibn Saud Panislamski kongres u Meku za 26. juna. Bez izrazitoga programa: vjećanja o muslimanskim pitanjima. Protivstotine prema Egiptu i borba za vodstvo su jedino, što je u tom pozivu očito, tik nakon kongresa u Kairu. Tek nedavno je Egipat morao da primi poniženje pristavši na stroge uslove Ibn Sauda za učešće u hodočašću u Meku. Nekadašnje svečane povorce uz glazbu, ples i veliku ceremoniju Svetoga Saga su zabranjene. Egipat je protestovao i — popustio. Jedva će na toj konstellaciji što promijeniti, da se tu radi o dosadanju oficijelnome Egiptu. Nova vlada, koja će se 5. juna prikazati gotovo čisto zagluskome parlamentu, susrest će iste neprilike. Drugo je pitanje da li će Saad Zaglul i nesporni vodja naroda, kojemu je uspjelo da od 213 zastupnika ne prodje kod izbora ni deset vladinih, Engleskoj odanih, zadržati istu politiku prema Balfourovo deklaraciji. Riječ, da se »orient budi« je prastara. Za cijonizam — ako ne iz drugih, a ono iz najopportunističkih razloga nema drugoga puta, nego politika zajedničke linije s arapskim morem, koje okružuje malu Palestinu. Sitničave strategije momentalnoga iskoristavanja razmirača unutar arapskih država, mogu samo da nam naškodi. Divide et impera vrijedi za Rim ili Englesku. Cijonizam mora prosljediti ravnim putem svoga neutraliteta.

No usprkos neuspjelom, nesuvlismu kongresu, stvorena je zajednička tribina muslimanskoga svijeta. Hoće li sastanak u Meku biti potpuniji? Hoće li se tamo podići drugi forum ili će Ibn Saud uspjeti sintezu? Za mjesec dana ćemo o tome znati više. Egipat budno pazi, što se oko njega zbiva. Pobjeda Evrope u Siriji i Maroku načinila na vrlo osjetljivu resonansu na Nilu. Pri tom se ne zaboravlja ni Tursku, koja je zasad još zabavljena svojim nutarnjim uredjenjem i važnim vanjsko-političkim pitanjima (Mosul). Ali nitko ne vjeruje, da će Kemal paša prepustiti Arabiji hegemoniju u Islamu.

Razne vijesti

Godišnja konferenca čehoslovačkih cijonista kako se službeno javlja sazvana je za 5.—7. jula u Brnu.

Mrs. W. Gugenheim iz Amerike darovala je 50.000 dolara za dječja igrališta u Palestini. Upotrebu ovoga fonda nadzirat će Cijonistička Organizacija.

U mjestu Teruel u Španjolskoj, koje je u inostranstvu naročito poznato po drami »Ljubavni u Teruelu« od Harzenbuscha pronađeno je za otkapanja u blizini cirkusa za borbe s bikovima prastaro židovsko groblje, koje potječe iz 13. i 14. vijeka. U grobovima su nadjene dobro sačuvane mumije, koje su imale na sebi bogati nakit i dragulje. Stručnjaci tvrde da su ovi pronalasci veoma vrijedni za istraživanje povijesti Židova u Španjolskoj.

U New Yorku završena je kampanja Jointa. Namaknuto je prema oficijelnim vijestima u samom New Yorku 6 milijuna i 650.000 dolara. To je najveća svota koju su ikada u kojoj akciji dali njujorski Židovi za pripomoći svojoj braći.

dolaze u obzir za ovu operuku — te nemaju udjela i baštine medju svojom braćom.

Moja je posljednja želja i prošnja mojih djeci: da čuvaju i paze majku, da joj starost obasjaje suncem, zaslade gorki život, ozdrave slomljeno srce, mene da ne oplakuju, nego da me se, naprotiv, sjećaju u radosti i da, što je ponajglavnije, žive međusobno u miru, bez mržnje: da se pomažu, kad dodje zlo, da se gdjekad sjeti porodice, da budu milosrdni prema svakom siromahu i da, dopuste li im prilike, platite moje dugove, ako ih bude.

Djeco! Nosite moje brižno čuvano dobro ime pošteno i neka vam Bog, koji je na nebu, bude na pomoći! Amen.

Šalom ben Menahem Nahum Rabinović — Šalom Alehem.

HABIMA U BEČU.

Krajem prošle nedjelje započeo je čuveni hebrejski teatar iz Moskve svoje gostovanje u Carl Theater-u u Beču.

Prve večeri izveden je Ansky-ev »Dybuk«. Sva bečka štampa naročito ona uglednija piše s mnogo hvale, a gdje-kad i s ushićenjem o snažnoj igri hebrejske trupe. Habima izvodi svoj repertoar u ekspresionističkom stilu. Najmjerodavni bečki kritičari naglašuju, kako taj ekspresionizam nema na sebi ni truna afektacije i uslijenosti, nego se sastoji u snažnom izricanju nutarnjeg psihičkog bivanja.

Sada upravo boravi u Beču jedan od najčuvenijih glumaca na svijetu, Aleksandar Moissi. On je saradnik u »Wiener Morgenzeitung«-a rekao o Habimu među ostalim ovo:

»Upoznao sam Habima u Moskvi. Ruski kazališni život svđio mi se u vanredno me je zaokupio. Moskovsku kazališnu umjetnost cijenim veoma. Ovi dojmovi bili su pojačani svime, što sam vido u Habimu. U Moskvu je Habima, a da sve ostalo ne potcenjujem, velik doživljaj i od toga sam vremena uz mnoge ruske ljude iskreno zadivljen štovatelj Habime.«

Moissi i svih mjerodavnih bečkih kritičari (na pr. Salten) ističu disciplinovanost trupe, u kojoj nijedan protagonist ne istražava nego ostaje dijelom, koji samo učestvuje u skupnom doimanju čitavoga ensemblea. Jednako hvale i prednost članova teatra pravoj umjetnosti. Moissi reče: »Ha-

bima je teatar entuzijazma.« *

»Habima« izvodi djela svjetskoga gisa. Djela nehebrejskih književnika preveli su na hebrejski za izvadbe. »Habima« najčuveniji hebrejski literate. Anskijev »Dybuk« izvodili »Habima« u odličnom prijevodu Hajim Nahmana Bjalika.

GOSTOVANJE GOSP. JOSIPA PAPIĆA U SARAJEVU.

Prošloga tjedna gostovao je ugledni i veoma oblubljeni član zagrebačke drame gosp. Josip Papić u sarajevskom Narodnom Pozorištu. U četvrtak dne 27. maja gostovao je u »Otelu« u ulozi Jaga, u petak uveče u ulozi majstora u »Mamzelle Nitouche«, a u nedjelju dne 30. maja igrao je na premijeri Šalom Ašovoga »Boga Osvete« u ulozi Jankela Šepšovića, kojega je kreirao i u Zagrebu.

Koliko je gosp. Papić oblubljen u publici u Sarajevu, dokazuju vazda iznova njegova gostovanja. Burne ovacije u teatru ubrdo u Sarajevu u tolikoj mjeri rijetko koji glumac.

SPECIJALNI BROJEVI AMERIČKIH NOVINA O KEREN KAJEMETU.

»The New Palestine«, engleski organ američkih cijonista i »Dos Jidiše Folk« oficijelni tjednik američkih cijonista na jidišu, izdali su povodom godišnje konference KKL u Americi posebne bogato opremljene brojeve, koji su posvećeni isključivo Keren Kajemetu. S grafičke strane valja naročito istaknuti »The New Palestine«. Na skupocjenom »Kunstdruckpapiru«, imade sva slika uspješnih slika o radu u Palestini i o djelovanju KKL-a uopće, slika svih velikih ličnosti, koje su unesene u Zlatu Knjigu Keren Kajemeta, slika cijonističkih vodja, najistaknutijih američkih radenika za Keren Kajemet itd. Uz te slike nalazi se veoma informativan tekst. I Njujorški hebrejski tjednik »Hadoar« posvetio je Keren Kajemetu posebni broj.

»Hrvatska Metropol« od 29. maja donosi veoma uspješnu sliku dr. Hajima Weizmanna i dr. Viktora Jacobsohna. Uz sliku imade informativna notica o političkom djelovanju Cijonističke Organizacije i o spomenutim ličnostima.

IZ JUGOSLAVIJE

VIJEĆE SAVEZA RABINA U KRALJEVINI SHS.

Savez Rabina u Kraljevini SHS sazvao je, kako nam sejavlja, svoj redoviti godišnji kongres za 15. i 16. juna u Zemunu s ovim dnevnim redom: 1. Otvorenie; 2. čitanje zapisnika prošloga Saveznog Vijeća; 3. tajnički izvještaj; 4. blagajnički izvještaj; 5. izvještaji pojedinih komisija; 6. izvještaj o izdavanju almanaha; 7. promjena pravila; 8. izbor novoga saveznoga vodstva. Nadalje će se na kongresu imati odrediti mjesto, gdje će se održati naredni kongres. Prije otvorenja kongresa imao bi gosp. nadrabin Schlang iz Beograda održati predavanje o temi: Mikva.

AKCIJA ZA KEREN HAJESOD U SUBOTICI

Boravak g. Vrhovnog Rabina, izaslanika Glavnog Ureda Keren Hajesoda i članova kuratorija KH za Kraljevinu SHS.

Inicijativom Kuratorija Keren Hajesoda za Kraljevinu SHS u Beogradu započela je u Subotici akcija za Keren Hajesod. U nedjelju dne 30. maja stigli su u Suboticu od kuratorija gg. dr. David Alkalaj, predsjednik Saveza Cijonista, Laza Avramović i dr. Fridrik Pops i gospoda delegata Glavnog Ureda Keren Hajesoda Richard Steiner i prof. Šalem Pazi Goldmann. Pozivu kuratorija spremno se je odazvao g. Vrhovni Rabin dr. Isak Alkalaj, koji je već svojim prisustvom mnogo doprinio uspjehu akcije.

U nedjelju poslijepodne održan je u velikoj subotičkoj sinagozi zbor. Sinagoga je bila krcato puna. Prvi je govorio na madjarskom jeziku subotički nadrabin dr. Gerson. Iza njega govorili su redom gg. dr. David Alkalaj, dr. Pops, g. Steiner i prof. Pazi Goldmann. Zbor je vanredno uspio. Svi su se govoru uvelike dojmili mnogobrojne publike.

U devet sati bila je čajanka, na koju je došao veoma velik broj židovskoga gradijanstva Subotice. Ovdje je g. Vrhovni Rabin održao vanredno lijep i uspijeno govor. Od ostalih govorika iz Subotice i okoline valja istaći govor predsjednika subotičke vjeroispovjedne općine dr. Kleina. Na ovoj je čajanci započeta subskripcija doprinosa za Keren Hajesod.

Prof. Šalem Pazi Goldmann i gosp. Richard Steiner, ostali su u Subotici u svrhu daljega provodjenja akcije. Ostali gosti otputovali su u nedjelju u noći natrag u Beograd.

Za 3. juna dogovoren je početak akcije u Novom Sadu.

BEograd.

Koncerat Srpskog Jevrejskog Pevačkog Društva u Narodnom Pozorištu.

U utorak, dne 8. o. mi., predstavlja agilno beogradsko Srpsko Jevrejsko Pevačko društvo svoj veliki koncert u Narodnom Pozorištu. Na programu je izvedba čuvenog Händlovog oratorija »Juda Makabi«. Za ovaj koncerat vlasti u muzičkim krugovima i u široj publici u Beogradu veoma veliki interes. Gotovo svi beogradski listovi donose povodom koncerta u svojim muzičkim rubričama analizu velikoga Händlovog dijela i govore s mnogo hvale o Srpsko-Jevrejskom Pevačkom Društvu.

Zbor Srpskog Jevrejskog Pevačkog Društva vodi odlični zborovodja gosp. I. Brezovšek.

KONSTITUIRAJUĆA SKUPŠTINA ŽID. GLAZBENOG DRUŠTA U ZAGREBU SE ODGADJA

iz tehničkih razloga do septembra. Dan konstituirajuće skupštine javit će u »Židovu« pravodobno.

Priredjivački Odbor.

U nedjelju dne 6. juna 1926. održat će se u dvorani Doma ŽSGD »Makabi«, Zagreb, Palmoticeva ul. 22, dvorište,

Glazbena matineja

na kojoj će se izvoditi isključivo djela židovskih kompozitora.

PROGRAM:

- I. a) Joel Engel: Ima hated;
 - b) Aron M. Rothmüller: Narodna (riječi od H. N. Bjalika);
 - c) Žiga Hirschler: Šuf man kind;
 - d) Žiga Hirschler: Iz gekimen der feter nusen.
- Pjeva Zdenka Büchler. Za glasovirom Branko Kreč.

- II. a) Aron M. Rothmüller: Kadiš;
- b) J. S. Roskin: Dos Gebet (riječi od J. L. Pereza);
- c) Žiga Hirschler: Josl mit dem fidel.

Pjeva Oskar Fischer. Za glasovirom Branko Kreč.

- III. a) Ernest Bloch: Baal Schem;
- b) Josef Achron: Canzonetta;
- c) Michael Gnessin: Širat abir noder.

Izvode Ernest Schäffer (violina) i Slavko Löwy (glasovir)

- IV. a) Michael Gnessin: Varijacije na židovsku narodnu temu;
- b) L. Zeitlin: Reb Nachmans Nigun.

Izvodi kvartet: Dukes Tábor (I. violina), Pordes Alfred (II. violina); Ernst Schäffer (viola), Franjo Novak (čelo), a kod b) Enrico Bauer (II. viola).

- V. a) A. Rubinstein: Leina pjesma iz opere »Makabejci«, (Po zbirci Kisselgoffa);
- b) L.S. Zaminsky: El jibne hagalil;
- c) Lewandovsky: Haleluja;

Izvodi zbor mladinača. Kod a) pjeva solo Katarina Čop. Dirigent Aron M. Rothmüller.

POČETAK TOČNO U 11 SATI PR. P. — ULAZ SLOBODAN.

KLARA ZBARSKY

VILIM KOHN

Lev. Varoš

Trnava

zaručeni.

BELETISTIKA

Otok mrtvih

Od L. Eljašova

Negdje na moru, na jednom od razasutih otoka živjeli su siromašno pleme ribara. Pljen njihove mreže bila je im hrana; samo rijetko kada valjaše se zrakom isparina od nečnoga mesa. Jadno izgledahu ribari, mlađi kao i stari; maleni rastom, bez mličica, bez snage.

Pred mnogo stoljeća osvane kod njih prorok divljega pogleda a užarenih očiju, s dugom, razbarušenom kosom i sa crvenim, čitinjastim brkovima. Napolje go obilaze otokom. Na morskoj obali, gdje se obično sastaju ribari, sagradilo je sirotinskišator. Tamo je on njima besedilo. A svoja prostočta završavalo je uvijek sa zastrašujućim riječima: »I puk otoka bit će istrijebli. Istovremeno sa svakim svatovima bit će sedam sahrana. Broj umirućih bit će veći od broja onih, koji počinju živjeti.«

Puk je slušao užasne riječi, te je glasno plakao. Njegov je kralj navukao na se vreću, te je tugovač s pukom.

Prorok ne mogao je dugo gledati bol naroda, te progovorio Bogu: »Gospode, nema li okajanja, te bi se rad njega ukinala osuda? Ne može li puk molitvama promijeniti svetu odluku Tvoju?«

A s neba mu se ozva odgovor: »Doći će vrijeme i kraljice će roditi sina. Sina odvedite u tudižu zemlju. Od njega će poteći koljeno, koje ne će poznavati ni njegovu rodnu zemlju ni njegovo prokletstvo. I doći će dan, na koji će morski vali doploviti jednoga od tega koljena na obalu vašega otoka. Budete li ga prepoznali i dočekate li ga srdačno — izgubiti će prokletstvo svoju moć.«

Od tog doba žive u narodu dviže misli. Jedna — da nad otokom leži Božje prokletstvo; druga — da je spas još ipak moguć. U njihovim srcima tinaše tiha nada, da će jednoč, jednoč osvanuti njihov spasitelj i da će s njih skinuti strašno prokletstvo. A kad je smrt dnevno triputa u goste došla, i kad je nada na spas pomalo nestajala, pripravljajuće se puk na doček andjela smrti.

Za dijete, koje se imalo roditi, priredjivaju se najprije posmrtnje ponjave, a zatim tek perine. U svakoj kući bila je pripremljena zaliha komadića stakla, kojima se pokrivaju oči mrtvih. Svaka djevojka razumijevaše savršeno šivanje »vjencane oprave« i to prije, nego li bi naučila kuhanje. Prva igračka svakog dječaka bila je motika, s kojom se kopaju grobovi. A kad je koji dječak postao »barmicva«, otac mu je poklonio sač s lancem, o kojem je visio maleni, nadgrobojni kamen. Kad je koja zaručnica svom zaručniku šivala darove, uvezla bi na njih: »El mole rahamim.« A mala djeca igrajući se, kopaju grobove i pjevaju staru pjesmu:

U matere dječak b'jaše
Mošem ga malim zvaše;
Tek što s' rodil sinak mali
Grob mu ljudi iskopali . . .

U svakoj kući čuvaju zalihi perja, koje se umirućem stavljaju pod nos. Sudje za vodu nikada se nije sasvim napuniло, jer bi se onako ubrzo moralosprazniti. A svaki se penosio s posjedom triju trakova slame, koji će mu se u grob položiti. Od prvog djetinjstva učili su napamet molitve žalosti. U mnogim je kućama na istočnom zidu velikim slovima bila ispisana molitva za mrtve. Syako je dijete već napamet znalo kadiš i prije nego li bi naučilo jutarnju molitvu.

Kad bi se rodilo koje dijete s lijepim glasicom, odnijeli bi ga u »Društvo vaspajućih i plačućih«. Grozno bila je vilenja dječju, sabranu na morskoj obali, kad bi u igri kao očajna pljeskala rukama, i jadikovala svojim slatkim, nježnim glasovima, i s užarenim obrazima slavila odlike ovoga druga, koji je u figi legao u grob.

Kad bi koja majka povoljila svoga sina, rekla bi za nj, da će biti velik učenjak: on bi i iz sna probudjen, smješta mogao održati jedan žalobni govor. Zaručnice slale bi svojim zaručnicama u kesicama talita nešto palestinke zemlje. A poslije svatova, one su si odrezale svoju lijepu dugu kosu, te je sahranili s velikim slavljem na posebnom groblju, koje se zvalo: »Grobje ljepote i mladosti.«

Svakoga, tko je umro, sav grad je ispratio do groba. Svatko je znao, da će mu se to naplatiti poslije smrti. Veliki i mali bili su raštrkani po groblju: dječa igrali se tamo do dan a odrasli sprovadjuju tamo ljetne večeri. U tijelu, blago predvečeje u skupinama bi tumarali medju grobovima svojih bližnjih i znanih. Ponos porodice mjerio se brojem mrtvih.

Nadgrobo bi kamenje klesali od dobrog kamena; urezana, pozlaćena slova govoraju o djelima one hrpe pepela, što mirovaše ispod kamena. Običaj bila je u narodu, da ne škrtaši s kamenjem. Mnogi kamen bila je skupocjeniji od kuće, u kojoj stanovaše preživjeli udovac ili preživjela udovica.

Kad bi kojih od otočana otišao u tudižinu, nastojaše da se pod stare dane vrati na otok. Njihova poslovica bila je: »Živjeti treba u tudižini, ali umrijeti treba u zavičaju, jer nigdje nije smrt tako mila i dobra, kao na otoku mrtvih.«

Tako su otočani živjeli godinama: u bijedi i siromaštvu tratiše svoj život, a sahranjeni bili su s najvećim slavljem.

Jedne užasne, crne noći dunu s mora strašan vjetar. Najstariji medju starima sličnoga se sjetit ne mogahu. On je krovove strgao s kuća, porušio je male kuće, iskorijenio je mlađe drveće, a daleko je odnio daske iz sušionica, u kojima su se svu godinu sušile ribe. I nadgrobo kamenje, koje je čvrše stajalo od drvenih kuća i od nježnog drveća, i ono je postradal od oluje, na tisuće ležaše ono polomljeno i porazbacano po groblju.

Jad bila je pogledati to dragu kamenje.

Kad se oluja slegla, izdajoše svih otočani na groblje. Jer na otoku ne može biti ništa dobra, dok grobovi nisu u redu. I svatko, tko još imadjaše zdrave noge i ruke, pošao je

onamo, jedan s motikom, drugi sa sjekirom, jer i plot od hrastovine ležaše porušen. Medju njima bila je i najstariji od otočana, kao smijeg bijeli starac, koji se još sjećaše na ročite molitve za slučaj, da nesreća polomi i razori staro, nadgrobo kamenje.

S drhčućim rukama obavljaju žalosni posao, suze im stajaju u očima, i s pobožnošću sabiraju višto sveti prah raskopanih grobnih humaka.

Svi bili su marljivi pri poslu. Kad iznenada doleti malen mladić, koji je jedva došao. Oči mu goraju u groznicu: »Na morskoj obali — sjedi — starac. — Lice mu sjaj — kao sunce. — Plima ga je doplavila. On suši svoje — mokro odijelo na suncu . . .«

Cuće vijest. Žene se uplašile, rukom se uhvatile za srce. Blijede im usnici šaputaju: »Spasitelj . . . spasitelj!« Jako kucaju srca muževa. Stisnuće zube i ne progovoriše ni riječi. Međutim govoraše starac, strahovito pjevajući glasom, svoju molitvu i svi ga mirno slušaju.

I dok je on starim, plačljivim glasom govorio molitvu, koja je molila za oproštenje razorenog nadgrobo kamenja, raskopane grobove, jadne, progoljene duše, osvane odjedno stranac, kojega je jedan val doplovio na sirotinski otok.

Zadrhtaše i oni, koji su plakali i oni, koji su molili. Čudnovat, božanstven bila je čas. Nitko nije sumnjavao, da je došao, koga su očekivali stotinama godina. Kao okamenjeni stajaju otočani i ne mogu se nagledati stranca, koji ih je promatrao prijaznim pogledom. Čvrstim, sigurnim korakom dolazio im je sve bliže i bliže.

Motike i sjekire ispadaju im iz ruku. Viša sila privlačila je puk u čudnovatom strancu. I svi poletješe, da dočekaju riječnoga gosta.

Po prvi put očutješe otočari, da je život tako bliz, a smrt tako daleka, tako daleka . . .

Ne prodje ni četvrt sata, a oni već bili su s dragim goalom u gradu. Lica sjaju od ponosa i radosti.

Uskoro se ali desni nešto, na što otočani ne mogu misliti bez suza u očima.

Prvi govornik, koji se uspeo na govornicu, da pozdravi gosta, nije još nikada bio toliko uzbudjen od radosti. On je nastojao, da mu glas drži od radosti. Uzduh trgušu mu se iz grudi, a njegov govor bila je najbolji nadgrobo žalobni govor, što ga je ikada održao.

Kor pjevaše lijepim, žalosnim glasovima »ciduk Hadinc.«

Kantor htjede gostu izreći radosnu dobrodošlicu, no iz njegovih ustiju zazvučilo je »El male rahamim.« Žene su plakale kao kod maskira. Otočani htjedeše svom licu podati radostan izgled, no to im nije uspijelo. Na njihovim licema bila je predanost »Baruh dajan emeta.«

Spasitelj stajše gore, zadubljen u misli. Glava mu je teško klonula na grudi. Razumijevaše protimbu, koja se bori u njihovoj smutrašnosti: protimbu između njihovih osjećaja i načina, na koji su dolazili do izražaja. I duboka bol prodje mu srcem.

Uvečer sastadoše se najstariji sa otoka na ozbiljan govor. Otvoriše stare knjige, u kojima bila je zapisano pročaranstvo. Razmisljavaju o tomu, kako im valja dočekati dragog gosta. Kopahu i kopahu po zaprašenim listovima, i sve im je teže bivalo oko srca. Jer siromašni bila je njihov život

Izvještajna služba „Židova“.

Naši redoviti izvjestitelji u inostranstvu.

Naša je redakcija izgradjujući svoju izvještajnu službu u tuzemstvu i inostranstvu nastojala da i u Palestini angažuje jednoga redovitoga izvjestitelja, koji bi, poznavajući dobro prilike u Palestini i ujedno bio mjerodavan da o njima sudi redovno izvještavao statelite „Židova“ o svim važnim dogadjajima i problemima u Erec Jisraelu. Redakcija je nastojala, da pridobije za to koju u cijonističkom svijetu uvaženiju čestost. Konačno joj je uspjelo da angažuje za svoga redovnoga dopisnika poznatu publicistkinju i javnu cijonističku radenicu gdje Gerdu Arlosoroff-Goldberg u Jerusolimu.

Izvještaje gdje Arlosoroff-Goldberg donosićemo u svakome mjesecu. Po naročitu tehnikom uredjenju stvari omogućeno je, da ovi izvještaji stizavaju najbržom poštom, koja kreće iz Palestine tako, te će moći u punoj mjeri biti aktualni.

Jednako je naše uredništvo osiguralo stalno informativno izvještivanje o pitanjima za Blizi Istok.

Naš redoviti dopisnik o tim pitanjima jest u Kairu. U mjesecu julu započet će redovnu saradnju naš Š. G. dopisnik u Londonu. Pored toga uredništvo će doskora moći da angažuje izvjestitelja u New-Yorku i Berlinu. Vec otprije imade „Židov“ stalnoga dopisnika u Parizu, a od nedavna izvjestitelja i u Braili (Rumunjska).

U današnjem broju donosimo prvi dopis gospodje Arlosoroff-Goldberg o političkom stanju naročito s obzirom na posljedne dogadjaje medju Arapima u Palestini i članak našeg dopisnika iz Kaira o Židovima u Egiptu i o kalifatskom kongresu.

Uredništvo „Židova“.

Vjesnik Saveza Židovskih Omladinskih Udruga

Program VII. sleta S.Ž.O.U. u Sarajevu

od 26.—29. juna

PREDSELETSKI DAN

NEDJELJA, 25. JULIA:

- 10 sati. Dolazak sletišta zajedničkim vozom.
- 15 sati. Prekonferencije.
- 20 sati. Svečano otvorenje sleta.
- 22 sati. Otvorenje i I. sjednica Sav. Vijeća.

SLETSKI DANI

PONEDJELJAK, 26. JULIA

- 8 sati. Izlet na Ilidžu i na vrelo Bosne. Na Ilidži pjevačko natjecanje.
- 16 sati. Povratak u Sarajevo i razgledavanje grada. U isto vrijeme rade komisije Sav. Vijeća.
- 20 i po sati. Svečana akademija.

UTORAK, 27. JULIA

- 8 sati. II. sjednica Sav. Vijeća. Izvještaj Hanhage i gen. debata.
- 14 sati. Šetnja u okolicu grada. Rad komisija.
- 16 sati. Odlazak u Gaj, gdje se održava miting.

SRBIJEDA, 28. JULIA

- 7 sati. Izlet na Pale.

CETVRTAK, 29. JULIA

- 8 sati. III. i zaključna sjednica Sav. Vijeća.

SAVEZNO VIJEĆE ŠOU U SARAJEVU.

Obzirom na Savezno Vijeće, koje će se održavati prijedlogom VII. sleta u Sarajevu, javljamo:

1. da su sva sav. udruženja dužna, da što prije sazovu sastanke ili sijela, koja će biti posvećena pitanjima sleta i Savezne Vijeće, pa da najkasnije do 20. juna pošalju eventualne prijedloge glede sleta.

2. Pozivljeo sva društva, da sazovu što prije izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj se imade govoriti o pitanjima sleta i S. V. i neka se izaberu delegati prema § 9. Statuta, po kojem svako udruženje bira prema broju svojih članova odaslanke, i to do 30 članova jednoga, do 50 drugog, a za svakih daljnjih 50 članova po jednoga. Delegatom može biti izabran samo redoviti član Saveza. U iznimnim slučajevima potrebna je privola Hanhage.

3. Prepis zapisnika o provedenom izboru imade se odmah pripisati Misradu.

4. Članom se Saveza može biti samo po jednomu društu, dok svatko bira po svojoj volji ono medju društva svoga mesta, po kojem želi biti zastupan. Broj delegata društava određuje se prema broju po njemu u Savezu organizovanih članova. (S. V. u Novom Sadu 1924.)

Sva udruženja neka pošalju svoje primjedbe, prijedloge, eventualne članke ili rasprave o problemima sleta, koja interesiraju našu omladinsku koja će se raspravljati na S. V. To su na pr. pitanja o Savezu, njegovoj organizaciji,

njegovom ideološkom smjeru i budućem radu itd. Ovi će se članci eventualno objelodaniti u Sav. Vjesniku i to ukoliko pravodobno stignu.

BORAVAK ČLANOVA HANHAGE U SARAJEVU.

Kako smo već ranije javili pošli su han. Čiča Gross i Joža Milhofer u Sarajevo, da riješe na licu mesta pitanje održanja ovogodišnjega sleta. U Sarajevu su boravili od 28. do 30. maja, te su u ta tri dana imali prilike da dodu u kontakt sa svim predstavnicima omladine i sa mnogima od gradjana. U pitanju sleta održane su dvije konferencije. Na prvoj razložili su članovi Hanhage važnost sleta, a napose važnost ovogodišnjega sleta u Sarajevu. Sarajlije su rado pristali, da slet bude u Sarajevu i da ga oni spreme, i ako su mnogi naglasili, da to nije mala žrtva danas, u doba velike ekonomske krize. Zatim se prethrasao program sleta, što ga je predložio Misrad. Konačno je odlučeno, da slet bude od 26. do 29. jula, a nedjelja 25. jula proglašena je predseletskim danom. Program donosimo na drugom mjestu.

Na drugoj konferenciji odlučilo se, da udruženja Žid. Omlad. Kolo, Bar Kohba, Ahudut haCofim i Matatja delegiraju svaku po tri delegata u sletski biro. A haverim S. Kamhi, Š. Kajon, T. Pinto i H. Fürst uč će automatski u sletski biro po svome povratku u Sarajevo, te će preuzeti i glavnu inicijativu. Zatim su se pretresale pojedine tačke programa. Na obadim konferencijama kao i u privatnim razgovorima pokazali su predstavnici gradjanstva veoma mnogo interesa za omladinski slet, te su mnogi preuzeli smješta i rado ne male obaveze na se, e da omoguće omladini što uspješniji slet. Članovi Hanhage ponijeli su iz Sarajeva i opet najlepše dojmove i uvjerenje, da će ovogodišnji slet biti uz pripomoć sviju slojeva sarajevskih Žid. gradjana i uz saradnju cijele omladine ne samo odlično spremljen, nego i sposoban da našemu Savezu dade novih poticaja.

SA SJEDNICE MISRADA.

U četvrtak, 3. juna, održana je sjednica Misrada, na kojoj je Čiča Gross referirao potanko o svom putovanju u Sarajevo. O tome donosimo vijesti na drugome mjestu. Zatim se je sastavio program Sav. Vijeća i govorilo se uopće o S. V. Druga tema bila je posvećena pitanju »Gideona«. Sastavljen je cirkular, u kojem se po zadnji put uprava »Gideona« obraća na članove Saveza, ne bi li se opstanak »Gideona« sačuvao.

Sjednice Misrada održavat će se odsada redovito u saveznim prostorijama svake srijede od 8 i po sati naveče. Pristup je slobodan svim saveznim članovima, osim u iznimnim slučajevima.

Vjesnik Uprave Keren Kayemet Leisrael Ltd.

ISKAZ BROJ 15.

Za vrijeme od 15.—31. maja 1926.

ŠKRABICE

Ogulin: Miesner 10, Goldner 15, Gerner 30 55.—

Zavidović: Alter Baris 17.50, Albert Musafia 10, Vojko Pilcz 25, Vladimir Golovčić 10, Hajim Kabiljo 10, Ester Musafija 18, Ester Altarac 11, Jakob Ozmo 5, Sara Kabiljo 11, Julius Sonnenfeld 10, Adolf Müller 10, Josef R. Musafia 10, Dr. P. Band 10, Ignatz Stern 12.50, Bernat Rosenrauch 10, M. R. Musafija 14.50 194.50

Sarajevo: Moise I. Montilja 100.—

Subotica: 310.—

Biograd: Irena Weiss 146, Bog. općina 130, Dane Weller 45, Pollak Ernst 30, Lavoslav Beck 27.50, Žiga Altmann 25, dr. Hinko Gottlieb 13, prof. R. Šaj 10, Emīl Kraut 10, Max Stern 10, iz 2 škrabice 15.75 462.25

Čakovac: Ž. O. D. 73, Jenő Bokor 10 83.—

Mitrovica: Gjula Kovač 22, Karl Kerekes 10, A. Rosenberg 11, S. Gross 12.50, S. Lövy 31.25, H. Weissberg 10, Josip Kraus 10, J. Fleischmann 23.97, Fani Gärtner 10, iz 5 škrabice 19.40 160.62

Brčko: Sterka Levi 50, Kikica Montilja 10, Santo Alkay 10, Rikica Salom 10, Perara Tilda 16, Klarica Montilja 11, Sarika Papo i Danko Kabiljo 66.25, Cilika Levi 41.25, Hanerle Hajeh 12, BertaPapo 61.75, Klara Almoslino 15, David Finci 14, Cerna Montilja 19.50, Sam. Kliment 12, Julije Zentner 10

37.50, Katka Korhauser 20

Skopje: Avram Florentin 100, Jahiel Kamhi 100, Ašer Biti 100, Saul Gatenio 50, Ovadia Asseo 90, Sol. Rafael 52, Nachmias et Massot 50, Andjel i Matalon 50, Jakob Simon 50, Josip Demajo 50, Sinovi Isak Sion 50, Merkado Camhi i sinovi 50, Aron Surli 50, Sabetaj Asseo 50, Sal. Koen 50, Isak Saraja 50, Jakov Talvi 50, Isak Talvi 72, Jakov Kalderon 60, Josef Misrahi 40, Mose Gerson 40, Aron Saal 30, Haskel Katarivas 30, Merkado Beraha 20, Avram Beresi 20, Aron Noah 20, Simtov Ruben 20, Salomon Sion 20, Viktor Kasuto 20, David Menahem 20, Mose Ergas 20, Kamhi et Sadia 20, Isak Aladem 15, Jakov Rofel 14, Brača Pijade 10, Meshon Koen 10, Hajim Sion 10, Benvenisti Kamhi 10, Josef Konfino 10, Isak Juchaj 10, Moson Lazar 156.70, Konorti Sason 145.55, Hajim Aroesti 125, Musafija i Asseo 50, Jakov Pardo 36.50, Jakov I. Koen 34.50, Bohor Eskenazi 29.50, Lazar et Ruben 29.50, Menahem i Navao 26, Leon Aladžem 20, Leon Melamed 20, Eli Hajim 18, L. Karlo Luvara 15.50, Meshon Alaluf 15, Nissim Bitli 14, Sako Lazar 11.50, Salomon Adrokli 10, Sal. Mizrahil et Pardo 10, Mušon Alaluf 10, Kovo 10, Aron Noah et Sionovi 10, Isak Koen 10, Ascher Biti 10, Menahem Levi 10, Josef Bendavid 10, iz 5 škrabice 32 244.25

Beograd: I. Rajajlović 70, Dora Jomtović 44 114.—

Križevci: Josip Goldberger 10, Sam. Grossmann 25, Jakob Hirsch 15.25, Zora Hirschberger 130, Marko Deutsch 10, Aleksander Goldschmid 30, Ferdo Goldschmid 10, Žiga Klarić 24.50, Vilko Schwarz 113, Zlata Hoffmann 30, 1 škrabica 4.25 402.—

Gradačac: Benjamin M. Kabiljo 13, Mr. Artur Kraus 27.50, Avram Rottenberg 10, Jene Gries 10, Erna i Rifka I. Kabilja 15.50, 1 škrabica 6.50 82.50

Zagreb: Ignac Ascher 222, Dragoner 27.75, dr. Hirsch 9.50, Hertzberger 22.25, Fischer 10 291.50

Ludbreg: Jakob Schlesinger 42, Makso Scheyer 30.50, I. Hermine Gross 20, Sam. Weiss 20, ud. H. Scheyer 9, dr. O. Spiegler 14, Mavro Appler i sin 30.25, Sal. Weinrebe i sin 33, dr. Leon Schlesinger 20, Artur Scheyer 35, ud. Karolina Scheyer 11.75, Nanko Sattler 15, I. L. Deutsch 62.50, Ign. Weinrebe 25, Gustav Weiss 30 398.50

5504.12

FILM.

Brčko:

1000.—

Statina:

478.—

1478.—

DAROVI ZEMLJE.

Zavidović: Na Lag ba omer daruju: Julije Sonnenfeld 100, dr. Band 60, dr. Lev 50, Stern 50, Leon Musafia 30, Josef R. Musafija 20, Isak Kabiljo 20, B. Rosenrauch 20, A. Weiss 20, L. Schwerberger 20, Josef Kabiljo 20, Isak Altarac 20, Hajim

(Nastavak iskaza na sljedećoj stranici)

ZAGREBAČKA DIONIČKA PIVOVARA I TVORNICA u Zagrebu, telefon broj 91.

Preporučuje

izvrsno pomoćno sredstvo za proizvod peciva. U kvaliteti i izdašnosti DALEKO NADMAŠUJE sve ostale slične proizvode.

Naputci i pokusne pošiljke stoje na raspolaganju.

RADIOTEHNIKA

specijalno poduzeće za telefoniju bez žica.

Laboratorij

Telefon int. 4-79. ZAGREB Trenkova ulica 6

Prvovredni aparati i sastavni dijelovi

Za

RADIO - ZAGREB

najbolji DETEKTOR-APARATI

ELECTRO - LUX“

Štrosmajerova 8. ZAGREB Telefon 29-24.

Univerzalni aparat za čišćenje stanova

Tražite besplatne i bezobvezne pokuse.

jim Kabiljo 20, Adolf Mitter 20, A. Baris 10, B. Pilcz 10, Jakob Ozmo 20, Albert Musafija 20, Jakob Musafija 10, Mammill Musafija 20, Šuster 20, Isak Maestro 20, O. Frimet 20, J. Angelus 20, M. Kabiljo 10, I. Kabiljo 10, Santo Altarac 10, Flora Levi 10
660.—
Sarajevo: Dječji sabirni arci: Isidor Papo 150, Isidor Danon 97, Juda Katan 61.50, Avram Kunorte 59, Jakov Mačoro 53, Šalom Finci 40, Mošo Finci 37, Albert Danon 34, Samuel Abinun 31, Izidor M. Danon 18, Hajim Papo 10, David M. Papo 10, Rafael Atijas 25, Moric Cohen 13, Albert Kabiljo 24, Rafael Altarac 17, Sal. Papo 10, Aron Abinun 15, Moric Albahari 20, Mordo M. Altarac 10.50, Santo Abinun 20, Oto Samakovlija 28, Maks Altarac 12, Juda Levi 11, Moše i Avral Alkalay 21.50, Salomon Finci 10, Jakov M. Montilja 85, Salomon Levy 19.75
942.25

Subotica: Hamiša asar bišvat akcija 100.—

Beograd: Na svadbi Farkić-Mejuhas 256, na svadbi Satić-Semo 225, na svadbi Benčić-Pesah 234, na svadbi Hazan-Katarivas 126, na svadbi Zarije-Abinun 305, na svadbi Anaf-Karglanović 442, Diplome umjesto cvijeća porodica Trajer S. Bejatif za Brit mila 100, diplomu umjesto cvijeća Roza Trajer Buči Benavram za Brit mila 50, diplomu umjesto cvijeća Berta Trajer Rozni Trajer prilikom rođendana 30/1768.—

Brod n. S.: Hugo Weiss 150.—

Čakovac: Aleks. Stern prig. sretnog porodjaja 100.—

Zagreb: Dr. S. P. 1000.—

4720.25

ŠAVUOT AKCIJA.

Bjelovar: Za prodano cvijeće ubrali: Lina Fuchs i Ludika Haas 200, Renata Lauš i Elvira Weber 161, Mira Hrdžić i Mira Lauš 148, Vera Bürgner i Judita Steinher 143, Seka i Blažica Fürst, Olga Lauš 111, Juliška Kaufer i Olga Lauš 82.50, Tea Šaj i Zlata Weiss 44, Naidica Lauš i Elica Šaj 42, Oliva Fürst i Frčka Hirschi 40.50, Jelisava Lackenbacher i Branka Lipšić 33
1005.—

Banjalučka: Za prodano cvijeće sabrali Helena Levi, Sabina Rosenheck, Cipora Atijas, Anika Levi: Erna Poljokan 30, Bramer 25, Rosenzweig 20, dr. Laufer 20, Fan Štefnauf 15, Mici Poljokan 15, Rosenrauch 10, Florete Poljokan 10, Safira Salom 10, Rozenbeck 6 Rahela Salom 5, Paula Fischer 5, Anika Levi 5, Izrael Steinlauf 5, dr. Bernstein 5, Žak Stern 2, Rikta Papo 20, Gracia Poljokan 15, Lenka Altarac 10, Renča Levi 10, Regina Rafael Levi 10, Flora Kalme Altarac 10, Raika Nachmias 10, Ernestina A. Levi 10, Ester Nachmias 10, Poldi Kaff 10, Zlata Poljokan 10, Schnitzler 10, Flora Moise Levi 10, Regina Alkalay 10, Matilda Nachmias 10, Mira Grünwald 10, Rukica Hoffmann 10, Klara Poljokan 10, Sarina S. Levi 10, Drucker 10, Sarina Salom 10, Bukica Lichtenstein 5, Roza Kabiljo 5, Jelinek 5
405.—

Travnik: Prihod Šavuot akcije 312.50

Sarajevo: Utržak cvjetnog dana 1060.—

2780.50

OPĆI DAROVI.

Sarajevo: Rafael Tolentino 50, na Šušan Purim maskirali su se Luna Finci i Roza Pinto iz Travnika, Jakov Salom, Jajce, Albert i Samuel Atijas iz Bugojna i sabrali 112, Ašer Samakovlija 30
192.—

Brčko: Mortic Pollak 10, Luna Levi 5
15.—

Travnik: G. Jakov Maestro, Sarajevo 20.—

Banjalučka: Rado Seliška po Davidu Sarajevu 100.—

327.—

Podružnica

Stedionice i zalagaonice d. d., Ilica 67

podjeljuje zajmove na dragocijenosti i robu — te prima štedne uloške.

Ureduje od 8—12 i pol i 3—5 poslije podne.

GALOŠE

sniježne cipele, te svu gumenu robu popravlja brzo, solidno i jeftino

Zavod za popravke gumene robe
ZAGREB, PRERADOVIĆEVA ULICA 22.

Skladište benzina, strojnog i autoulja.

Petrolej i parafin.

IGNAC ASCHER

Zagreb. — »B« cesta 19a. — Zagreb.

DAROVNA KNJIGA

Zagreb: Prig. smrti pok. gdje. Karoline Sussmann 1280.—
Sisak: Prig. Barmicva Drago Richtmann 335.—
Sarajevo: Prig. Bržmila sina Jude i Hane Montilja 510, na vječanju Ljuna Reiss-Josef Maestri 50
560.—
2675.—
Sombor: Za upis na spomen 5. jubileja jevr. oml. društva 500.—
2675.—

TORA DAROVI:

Bjelovar: I. Dorf 30, dr. L. Margulies 25, Bern. Kraus 25, Leo Lerviš 20, Rudolf Weber 20, M. Ackermann 10 130.—
Beograd: Marko Romano 50.—
Sarajevo: Dr. S. Pinto 50, dr. L. Perić 50, dr. Žiga Bauer 50, Anton Lehr 30
180.—

360.—

MASLINE.

Beograd: Jevrejsko Žensko društvo god. prilog 1000.—

PREGLED.

Iz Bosne, Hercegovine 6228.75
Iz Dalmacije, Hrvatske, Međimurja, Slavonije 6330.87
Iz Srbije 5375.25
Iz Vojvodine 910.—

18.844.87

Ispravak: Pomutnjom ispalio iz Škakova br. 14: Škrabice: Vukovar: Dr. Moric Schön 17.

NATJECAJ.

U smislu zaključka odborske sjednice Izraelitičke bogoslovne općine u Brod n. S. od 24. maja 1926. raspisuje se ovime natječaj za

RABINA

koji bi podjedno bio i vjeroučitelj na ovdašnjoj kr. realnoj gimnaziji i osnovnoj školi.

Beriva rabina ustanovljuju se u medusobnom sporazumu. Reflektanti moraju biti vješt hebrejskom i hrvatsko-srpskom ili drugom kojem slavenskom jeziku, te se imaju u potonjem slučaju obvezati naučiti hrvatsko-srpski jezik potpuno u roku od 2 godine.

Nadalje se reflektanti moraju iskazati svjedodžbom zresti glede svoje općenite naobrazbe, a diplomom jednog rabiniskog seminara ili sa tri svjedodžbe (Hatar), priznatih rabiniskih autoriteta, glede svoje rabiniske kvalifikacije.

Reflektanti ne smiju da su već prekoračili 35. godinu života.

Ponude sa curriculum vjatači i sa ispravama u smislu ovoga natječaja, imaju se podnijeti potpisom predstojništu najduže do 25. jula 1926.

Troškovi naknadjuju se samo pozvanima.

Brod n. S. dne 1. juna 1926.

Izraelitička bogoslovna općina.

Tajnik:

R. Fuchs m. p.

Predstojnik:

Dr. Abramović m. p.

NAJBOLJA VUNA

kao i svila za jumpare, čarape, veste, vuneni rupci, košulje, sve vrsti DMC robe, razni pamuci, te pribor za vezenje i pletenje dobije se najjeftinije kod

FERDO SCHWARZ I DRUG Zagreb

Ilica 45. Podružnica: Juriševa 12.

Telefon 2—56 Telefon 6—34

Učite hebrejski

Upotreboom knjige Štat Amenu s prijevodom i tumačima na srpsko-hrvatskom jeziku, koju je izdao Marhet, može svaki lako i brzo naučiti hebrejski.

Knjiga je najljepši dar za jevrejsku djecu! Može se naručiti kod Nadrabinata u Bačkoj Topoli.

Plaćajte pretplatu!

TENIS rakete kao i igrača

popravljam i novo uredujem uz garanciju

Ludwig Toplak
Zagreb

Telefon br. 4.05. — Frankopanska br. 1 (dvorište)

Specijalna trgovina češkoga sukna za muška odijela i sav krojački pribor

J. Modern, Zagreb

Sajmište 51. (produljena Hatzova ulica)

Cijene umjerene.

Polakšice u plaćanju.

Rukotvornica tambura

M. Gilg, Sisak

Preporučuje kao najstarija radnja svoje tambure. Cijenik se šalje svakome badava.

POLIGLOT

ZAGREB
KAPTOLE 20. — TEL. 10-99.

preuzima svaku vrst
pisalač radnja i umnoženja
Prevodi u svim jezicima.
Diskrecija zajamčena.

SANDALE

smedji blank šivane (flexible) ili kovane u najboljoj kvaliteti, marka

„STANDARD“
dobavlja uz jeftine originalne tvorničke cijene na veliko i malo

CARL POLLAK d. d., Ljubljana
Glavno zastupstvo

FRKOVIĆ I DRUG, ZAGREB
MESNIČKA UL. BR. 5.
TELEFON BR. 4-45.

PAVLICA
INDUSTRIJA KOVANIH LANACA
ZAGREB
GAJEVU ULICA 42.
IZRAĐUJE LANCE
ZA INDUSTRIJU,
POLJOPRIVREDU
I MAMARICU.

NSD RÄDER
Neckarsulmer
motor kotaca

na 2/6.6, 4/11, 6/14 i 8/16 konjskih snaga imade

Auto-garaža i mehanička radiona

Ivan DIRNBACHER Zagreb

Gudulićeva ulica br. 21. — Telefon broj 26-53

Bogato skladište prvorazrednih dvokolica, te svih djelova za automobile, motorkotake i dvokolice. Vlastita i moderno uredjena mehanička radiona. Za solidni posao i umjerene cijene jamčim TRAŽE SE NUSZASTUPNICI ZA SVE POKRAJINE.

Oglašujte u „Židovu“

Nadgrobni spomenici!

POZOR!

Najbolje cipele

domaći ručni proizvod - dobiju se u trgovini

„Uzdanica“

Primaju se narudžbe po mjeri. — Elegantne
lak-cipele muške i ženske. — Cijene bez konkurenčije. — Preporuča se

„Uzdanica“, proizvod cipela

Eugen Bival, Zagreb

Frankopanska 18. — Telefon 19-77.

L. Pierottia naslednici
ZAGREB, KUKOVIĆEVA ULICA 23.

„Feniks“
Odio Židovskog Narodnog Fonda
Zagreb Ilica 38. II.

Osiguranja zaključena po ovom odjelu donose koristi Židovskom Narodnom Fondu.

Daje osiguranicima prema ugovoru s Upravom Žid. Nar. Fonda stanovite pogodnosti uz nepovišene premijske stavke.

Zaključuje sve vrsti život. osiguranja, osiguranja za slučaj nezgoda, osiguranja zakonske dužnosti jamstva, automobila i svih motornih vozila i osig. protiv požara.

NAJBOLJI I NAJJEFTINIJI ORMARI ZA LED

(EISKASTEN) KOD

„JAVOR“ D. D.

prije 1. HRVATSKA STOLARSKA UDRUGA
ZAGREB, STROSSMAYEROVA 10**Jogurt**

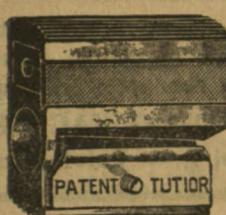
predusreće i liječi poglavito okrećenje žila, bolesti želuca i crijeva, bubrega, jetara, žuci i mjeđura, slabokrvnosti, bljedicu, bezsanici, nervoznost lošu probavu, sladornu bolest i t. d.

Za sušičave je JOGURT vrlo krepka hrana. — Osobito povoljno djeluje JOGURT kao hrana za djecu, jer ju osvježuje, okrepljuje i jača te posjeće njihov razvitak.

Pazite na naš zaštitni znak!

Naš JOGURT dostavljamo u kuću počevši jednom boćicom. — Naručbe:

J A J E K S, Zagreb, Jelačićev trg 28.
Dvorište desno, II. kat, telefon 16-05.

TUTOR

jedino uporabljivo šiljko za slikove

„Tutor“ ne će nikada odkinuti šiljak

„Tutor“ iznenadit će svakoga sa svojim nevjerojatnom jednostavnosću. Njegova sprava za rezanje može se po vlijji promjeniti. Tko posjeduje „Tutor“ bit će uvijek vesel kad ga upotrebljava

Komad stoji 15.— Dinara
— Tražite sveopće cjenike —

N O V H T A S
Zagreb, Preradovićeva ul. 23
Telefon 26-80.

Najljepši dar za BARMICVO —

Fotografirati može svaki

jer dobije za 220.- Din. cijelu opremu i to

1 fotografski aparat velič. 4 $\frac{1}{2}$, x 6 cm,
1 rubin crvenu svetiljku za tamnu izbu,
12 fotografskih ploča veličina 4x 6 cm,
10 svjetlo osjetljivih papira vel. 9 x 12,
1 razvijač za razvijanje ploča i slike,
1 fiksirna sol za fiksiranje ploča i slike,
1 zlatnu kupku za fiksiranje slike,
1 ramu za kopiranje slike,
2 zdjelice za ispiranje pleča i slike,
1 knjigu sa uputom za fotografirati.

Isto u veličini 9 x 12 cm sa original Ve-
rax-kamerom i stativom samo D. 700.—

FOTO-REKORD
Zagreb, Ilica 22.

Željezne krevete

ostalo željezno pokućstvo izrađuje najsoli-
dne „ZMAJ“ D. D. ZAGREB
Petrinjska ul. 3
Tražite cjenik!

Moderna praona rublja

„ALBATROS“
ZAGREB

Vlaška ul. 62 Telefon 9-78.
Kačićeva ul. 4 Telefon 23-68.

כשר RESTAURACIJA

M. KOHN
ZAGREB, JELAČIĆEV TRG 19. I.

Menu počam od 15 din. (više vrsti jela).
Primaju se abonenti u i izvan kuće.

Talesim, hebrejski molitvenici mezuza i tefillin, tabele za godišnjice smrti (Jahrzeitafel) uz umjerene cijene kod

BNIJŽARE SREĆRO HOFMAN
(Nova Knjižara)
Ilica 92 ZAGREB Tel. 9-58

„Gaby“

Kitničarija i parfumerija

Zagreb Nikolićeva 11.

V. Pandić
gradjevna i umjetna bravarija
Kačićeva 12. ZAGREB Telefon 5-26.

Sigurnošnih brava uvijek na
skladištu.

Strogo
כשר
Mesnica
Al. Feliks
Petrinjska 6.

Tiskanice i papir
za trgovacka i industrijalna
poduzeća
i sve uredske potrebštine
nabavljate
najbolje i najjeftinije

kod
Tiskare, knjižare
i knjigovežnice
MIROSLAV
WEINER
GJURGEVAC

Zatražite cjenik i proračun za tiskanice

Atelier steznika — Zavod
za plisiranje i ažuriranje
Ema Buxbaum
Bregovita ulica 1.

preporuča: steznike po mjeri iz najboljeg francuskog materijala. — Veliki izbor gotovih steznika, trbušnih pojasa i prslučića. Čišćenje i moderniziranje uz umjerene cijene. Izvodi endlanje i uendlanje u rublje,
zastore i haljine.

Pokućstvo na otplatu

I uz gotovo kupujte i naručujte samo kod producenta gdje dobijete najbolje i najsolidnije izradjeno, sve vrsti spavačih, jedućih gospodskih soba kao i pojedinih komada, te brijačkog i dučanskog namještaja.

IVAN PLAVTARIĆ
TRG N 8.

(Kuća s kupolom iza bivšeg cirkusa Kludsky)

Ljudevit Polak Petrinjska ul. 3

Veliki izbor delikatesa, suhomesnate robe, likera, čaja, ruma, keksa, raznih riba i južnog voća.

Cijene umjerene. Solidna podvorbba

HOTEL ROYAL

Vlasnik Milan Čanak

ZAGREB, ILLICA BR. 44-46

Udobne sobe, odlična kuhinja

prvorazredna poslužba.

Vlastiti autobus za otpremu putnika i

prtlijage sa stanice i na stanicu.

Oglašujte u „Židovu“

STAKLANA**BRAĆA GROSS**

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svih vrsti stakla

Porculana

Svetiljaka

Ogledala

Okvira

Staklenih ploča

Raznog kuhinjskog pribora

N A M A L O I V E L I K O

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Zagrebačka tvornica slatkis

Robert Spiegler i drug k. d.

Ilica broj 65. Ilica broj 65.

Nudjamo prvorazrednu slastičarsku proizvo-
dnju - Torte počam od 30 dinara. Preproda-
vaci znatan popust.

Kako se može postati filmski glumac ili glumica i šta filmski kandidati o filmu znati moraju.

Jedno djelo koje treba da čita svaki prijatelj filma i kina. Prva i jedina literatura na našem jeziku o filmskoj karijeri. Upravo izašao Prospekt besplatno! Cijena Din. 30 i 5 Din. za poštarinu. Narudžbe i novac se šalju:

FILMSKOJ KNJIŽNICI OCEAN-FILMA
Zagreb, Petrinjska ul. 28**Pension za djecu „AUSTRIJA“**

dr. Kadischa VÖSLAU kraj Beča

Jägermayerstrasse 19 Telefon 99/VIII.

Pedagoški proknjana uprava. Majčinska nje-
ga, nadzor, prvorvna hrana. Za vrijeme škol-
ske godine prema želji poduka u svim pred-
metima za sve vrsti srednjih škola. Pouka u
muzici i jezicima.Dva velika vrta, pokrivene terase s mno-
go sunca. Moguć je kraći ili dulji boravak.**TAKODJER I BAKA'**

ogleda taj pravi, zlata vrijedan
sapun, kojeg posvuda hvale radi
njegove izvrsne kakvoće i šted-
nje kod uporabe

Zlatorog
terpentin sapun

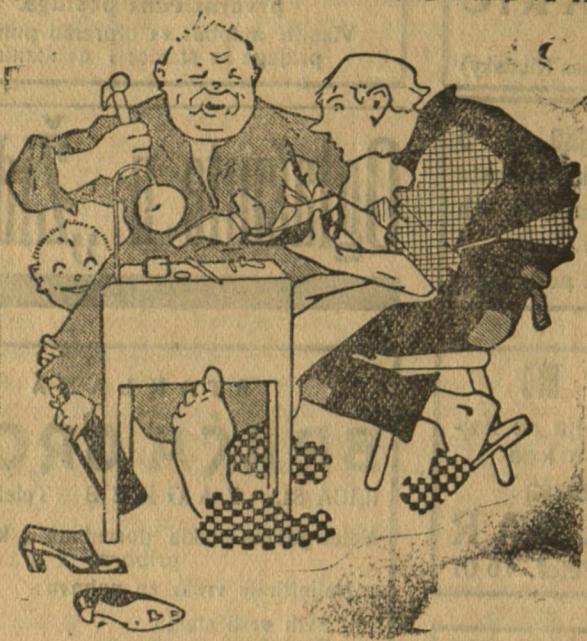

daje rublju ugodan osvježujući

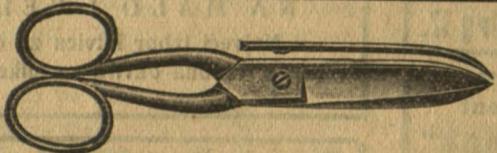
miris i učini ga bijelim kao cvjet

SVAKI TISUĆI KOMAD SA-

DRŽAJE U SEBI JEDAN
ZLATNIK.

„Salamander“ZAGREB,
Ilica 36.BEOGRAD,
Knez Mihajlova 17.

Najveći izbor ženskih i muških cipela.
Pogledajte si izloge.

Vjekoslav Flosberger

M. Rothmüller — vlasnici — H. Grossmann
Električna brusiona i trgovina finočelične robe.
ILICA 38. Podružnica ILICA 8.

Južno voće

narandže, limuni, maroni, datulje, badevi, smokve, lješnjaci, rusi i t. d. najjeftinije kod veletrgovine

J. Dragoner, Zagreb-Beograd
Nikolićeva ul. 4. - Telef. int. 27-83
Brzojavi: Oranges Zagreb.

**Izraelitički ritualni panzionat za uzgoj
u kućanstvu u Hamburgu**

Panzion za djevojke iz dobre kuće za usavršenje u kućanstvu i šivanju i za društvenu i jezičnu odgoju i naobrazbu. U panzion se primaju i djevojke, koje studiraju u Hamburgu.

Regina Bachrach, Hamburg 13.
Rutschbahn 11.

Čisti stan

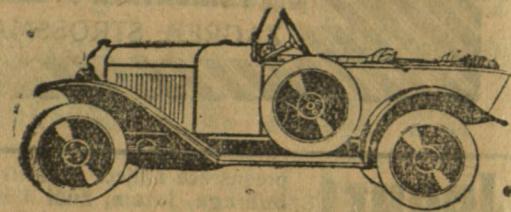
od stjenica i druge gamadi imaćete samo onda ako nazovete

HRT ES aboratorij
ZAGREB TELEFON 19-97.

Uspjeh zajamčen. Zaguljivi plin ne pravi štete, a niti ne počrnuje pokućstvo. Primaju se naručbe iz provincije.

כשר
Restaurant „CARMEL.“
ZAGREB. Petrinjska ul. 26.

Športske potrebštine dobijet
u najboljoj kvaliteti kod
„NEGRO“
ILICA 19.

Dragutin Pernat
gradjevni limar i uvoditelj vodovoda

Specijalna radionica za popravak hladionika, naprava novih štitnika za kotače, svih prevlaka sa aluminijem crnim limom i sve u to zasjecajuće popravke. Solidna i brza podvorba. Preporuča se moja tt. ZAGREB, Frankopanska ul. 5.

Prvorazredna bojadisaona i kemička
čistionica odjeće

~ MAX PONGRATZ ~
ILICA 48 ~ ZAGREB ~ ILICA 48
(gornje dvorište)

štampilije, društvene znakove, vignete, gravuri
čekići, emajlirane ploče, signature izrađuje brzo
jeftino Zavod za rezbariju i štampilije

BREZINA I DRUG, ZAGREB

Frankopanska ulica broj 9. — Telefon int. broj 8-53

MIRKO ŽUGEC

Zagreb, Duga ul. 13.

Specijalna trgovina: antiknog pokućstva, zbirki
oružja te raznih drugih starinskih predmeta
ujedno specijalna radionica za restauriranje
antikviteta.

Ideal

pisati stroj
jest najmoderne i jake
konstrukcije,
vanrednog
materijala i
vrlo dugo
trajan.

ZASTUPSTVO

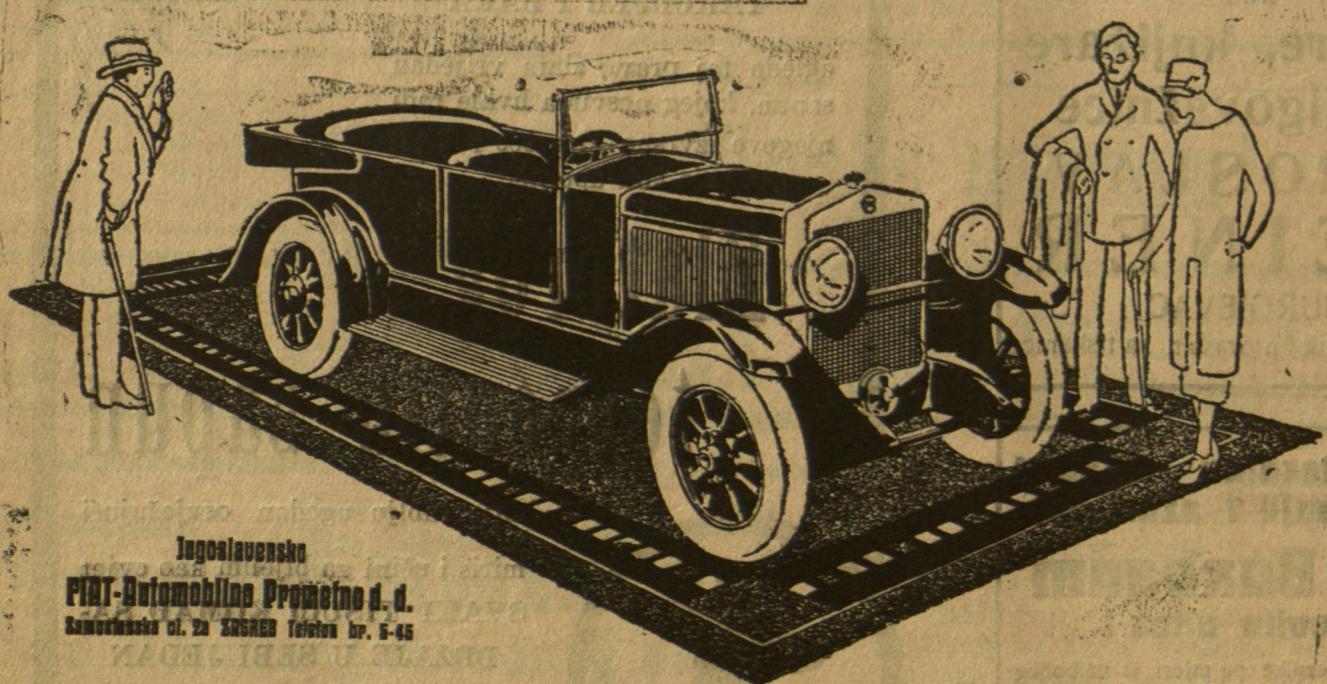
“The Rex Co.“
ZAGREB, Sajmište 56.

PARNA PEKARNA WIESLER
PETRINJSKA 73.

Proizvadja i razašilje prvorazredni Karlsbadski
ljekoviti dvopek (Zwieback) kao i la.
graham kruh uz najkulantnije cijene.

Julio Hofman
Zagreb, Ilica 61

Trgovina svakovrsnih
rubaca na veliko

Inostransko
FIAT-Automobilne Provincie d.d.
Samostanska ul. 22 ZAGREB Telefon broj 6-45